ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

6 ਨਵੰਬਰ, 1987

November 6, 1987

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੋਤ: ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚੋਂ।

Price 50¢ Weekending November 06, 1987 Vol. 6 No. 40 Out of Greater Vancouver 65¢ Second Class Mail Reg. No. 5991

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

The Canada Darpan Punjabi Weekly Newspaper P.O.BOX 265, Surrey, B.C. V3T 4W8 Ph. (604) 581-4473

ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ

ਫੌਜ ਨੇ ਮੋਰਚੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਦੀਵਾਲੀ ਤੋਂ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ' ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚੋਂ ਖਿਸਕ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਨੀਮਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਉਤੇ ਮੋਰਚੇ ਬਣਾ ਲਏ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਮੁੜ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕੇ ਜਾ ਸਕਣ।

ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਅਤੇ ਪੁਲਸ ਦੇ ਦਸਤੇ ਤਾਈਨਾਤ ਹਨ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਏ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਵੀ ਖਬਰਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਸਾਡੇ ਪੱਤਰਪ੍ਰੇਰਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ' ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕੋਈ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਕਰਫਿਊ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੂੰ 'ਜਥੇਦਾਰੀ'

'ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ' ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ਕ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਐਕਟਿੰਗ ਜਥੇਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰੋ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮਾਨੋਚਾਹਲ 'ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ' ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ 'ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ' ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। 24 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਆਪਣੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦ 'ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 'ਮਤੇ' ਕਿਥੇ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ?

ਸਿੱਖ ਫ਼ੋਰਮ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ' ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰੋ: ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਹਨ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਤਲ

ਜ਼ਿਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਢੈਪਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ ਹਨ। 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 3 'ਤੇ

ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਨੇ

ਜ਼ਫਨਾ ਵਿਹਲਾ ਕਰਾ ਲਿਆ

ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲੇ ਜੰਗਲੀਂ ਜਾ ਵੜੇ

ਜ਼ਫਨਾ — 25 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਨੇ ਜ਼ਫਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜ ਦਿਤਾ। ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1200 ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਗੁਰੀਲਾ ਆਗੂ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭਾਕਰਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੰਗਲੀਂ ਜਾ ਵੜੇ ਹਨ।

ਦੋ ਲੱਖ ਲੋਕ ਬੇਘਰ

ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲੜਾਈ ਸਮੇਂ ਜ਼ਫਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਲੱਖ ਲੋਕ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਦੌੜ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੜਾਈ 16 ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ

ਇਕ ਬਾਗ਼ੀ ਗੁਰੀਲੇ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਗਈਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜਾਂ ਉਤੇ ਲੁਕਛਿਪ ਕੇ ਹਮਲੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਬਾਗ਼ੀ ਲੀਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਜਿਵੇਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ, ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸੋਵੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ।'

ਪਰ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਫਨਾ ਛੱਡ ਜਾਣ ਨਾਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਗਦੜ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹੁਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰਥ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਤਾਮਿਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਕੇਵਲ 18 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਇਕ ਕਰੋੜ ਸੱਠ ਲੱਖ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਿਨਹਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੋਧੀ ਹਨ — ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਫੌਜ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਕਮਾਂਡਰ ਬਦਲਿਆ

ਇਕ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਥਾਂ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਦੀਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੈ ਲਈ। ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਵੀ ਸੁਣੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰਕੀਰਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਸਪੈਂਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਨਰਲ ਸੁੰਦਰਜੀ ਵੀ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਹਨ।

ਲੜਾਈ ਦਾ ਖਾਤਮਾ

ਸ੍ਰੀ ਪਾਰਥਾਸਾਰਥੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੇ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜਫ਼ਨਾ ਵਿਚ ਲੋਕ ਜੀਵਨ ਆਮ ਵਰਗਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕੇਵਲ ਅੱਧਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਇਲਾਕਾ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੌਂਸਲੇਟ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਉਤੇ ਹਮਲਾ

ਕੋਲੰਬੋ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦੇ ਦਫਤਰ ਉਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੋਣ

PARADISE & NEW ART FILMS

PROUDLY PRESENT

ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰੇ ਅਤੇ ਸਿੰਗਰਾਂ ਦਾ

ਰੰਗਾ ਰੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

Milan Singh — Golden Voice Wonder

Sulakshan Pandit — Melody Queen

Vijyata — The Teenage Heartthrob of "Love Story"

Ranjeeta

ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਐਕਟਰਸਾਂ

ਰਣਜੀਤਾ, ਸੁਲਕਸ਼ਨਾ ਪੰਡਿਤ,

ਵਿਜੇਤਾ ਪੰਡਿਤ

ਤੇ

ਡਾਂਸਰ ਜੈ ਸ਼ਿਰੀ ਟੀ.

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਨਾਲ ਹਨ

ਅਕਬਰ ਖਾਨ ਤੇ ਰਣਜੀਤ

ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਸਾਹਿਰ ਵਿਜਨੌਂਗੀ

ਸਿੰਗਰ ਮਿਲਨ ਸਿੰਘ

(Male ਤੇ Female ਆਵਾਜ਼)

JAYSHREE T. — Thundering Thighs

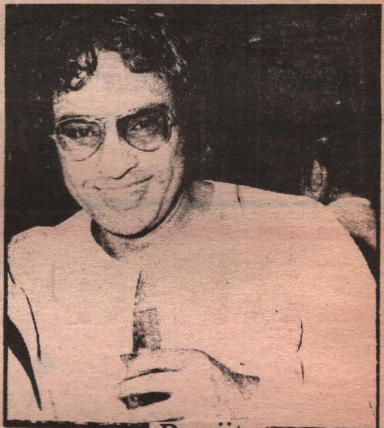
ਸਿੰਗਰ ਲਲਿਤ — ਗੀਤਕਾਰ ਇੰਦੀਵਰ

ਬੰਬਈ ਦੀ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਮਿਊਜ਼ਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਸਿੰਗਰ

ਮਨਧੀਰ ਤੇ ਜੀਤੀਨ (with 10 piece Orchestra)

Akbar Khan

Ranjit

LIVE SHOW & DANCE

in original filmi costumes

Queen Elizabeth Theatre

Sun. Nov. 1st '87 at 7 p.m.

For more information Call :

Mangat Dhami — 591-1993

Indresh — 435-3638

Tickets Available From :

- Goyal Video — 877-7778
- Paramount Video — 584-5668
- Annu Video — 324-1272
- Soni & Sons Jewellers — 324-1012
- Mann Music — 321-6667
- Tasleem's Video — 873-2132, 325-9110
- Bride & Groom Shop — 324-5662, 435-2421
- Nishan Foods — 433-3207
- Payl Saree — 584-6011
- Sapna Sarees — 435-0056

Tickets : $15, $20, $25

ਤ੍ਰੀਪੁਰਾ ਵਿਚ ਛੇ ਕਤਲ

ਅਗਰਤਲਾ — ਇਥੋਂ ਮਿਲੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਬਾਇਲੀ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਸਣੇ ਛੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਤ੍ਰੀਪੁਰਾ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਤਰੀ-ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਅਕਤੂਬਰ 26 ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ। ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਕੁੰਜਾਮੂਰਾ ਪਿੰਡ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਛੇ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਡੋਲ੍ਹਿਆ।

ਤ੍ਰੀਪੁਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ-ਸ਼ੁਦਾ ਤ੍ਰੀਪੁਰ ਨੈਸ਼ਨਲ ਵਲੰਟੀਅਰ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਇਹ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

'ਅਮਰੀਕੀਓ ! ਬਾਹਰ ਜਾਓ'

ਮੈਡਰਿਡ — ਸਪੇਨ ਦੇ ਦਸ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਸਪੇਨ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਅੱਡੇ ਚੁਕ ਲਏ।

ਸਪੇਨ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਪੇਨ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਕੱਢ ਲਵੇ ਨਹੀਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਕਰੇ।

ਗਰਬਾਚੋਵ-ਰੇਗਨ ਮਿਲਣੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਧੀਆਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ — ਇਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਗਰਬਾਚੋਵ ਤੇ ਰੇਗਨ ਵਲੋਂ ਉਚ-ਪੱਧਰੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਦੇ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮਿ: ਸ਼ੈਵਰਤਨਾਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਰੇਗਨ ਨਾਲ ਵਾਰਤਾ ਲਈ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ ਸੋਵੀਅਤ ਆਗੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਲਾਈ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਾਰਾ-ਜੰਗ ਦੀਆਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਵੀ ਖਤਮ ਕਰੇ।

ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀਆਂ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦਮ ਚੁਕੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਸੰਧੀ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹੋਣਗੇ।

ਕੈਮਲੂਪਸ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਪਲਾਨ ਰੱਦ

ਕੈਮਲੂਪਸ — ਇਥੇ ਹੋਏ ਇਕ ਰੈਂਫਰੈਂਡਮ ਵਿਚ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਵਲੋਂ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਪਲਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਰੈਂਫਰੈਂਡਮ ਸਮੇਂ 50 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਕ ਰੀਕਾਰਡ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਲਾਨ ਕੈਮਲੂਪਸ ਵਾਟਰਫਰੰਟ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਸ ਮਿਲੀਅਨ ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਨੇ ਪਾਉਣਾ ਸੀ।

ਪੰਨਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨੀਮ-ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲਿਓਂ ਘੇਰਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਦੇ — ਕਤਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵਲੋਂ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਚੋਲਾ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਦੋ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਹੀ ਮੋਹਨ ਨਗਰ ਬਸਤੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਕ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ।

'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਦੇ ਪੰਜ ਕਾਮੇ ਜ਼ਖਮੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਇਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ 'ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਦੇ ਕਾਮਿਆਂ ਵਲੋਂ ਬੋਨਸ ਲਈ ਚਲ ਰਹੀ ਹੜਤਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਜ਼ਕ ਮੋੜ ਲੈ ਗਈ ਜਦ ਪੁਲਸ ਤੇ ਪਿਕਟਾਂ ਉਤੇ ਸਥਿਤ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜਕ ਪਈ। ਪੁਲਸ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਰਮਚਾਰੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਗੋਇਕਾ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨਾਇਜੇਰੀਆ ਨੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਨਾਇਜੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਦਾ ਇਕ ਜਹਾਜ਼ ਅਮਲੇ ਸਣੇ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਸਟਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ 22 ਕਿਲੋ ਹੈਰੋਇਨ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਜਾ ਫੜੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਇਜੇਰੀਆ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਵਿਰੁਧ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਮਲੇ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਸਣੇ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਮੁਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਤਰਫ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ

ਕਾਨਪੁਰ — ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਥੇ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਐਸ. ਜੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਖ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੌਰਨ ਬਰਤਰਫ ਕਰ ਦੇਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰੇਆਮ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪੰਨਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਭੰਡਰਾਨਾਇਕੇ ਦਾ ਦੋਸ਼

ਸ੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਭੰਡਾਰਨਾਇਕੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਾਮਿਲ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਸਿਨਹਾਲੀਆਂ ਉਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

72 ਫੀਸਦੀ ਤਾਮਿਲ ਵਿਰੁੱਧ

'ਹਿੰਦੂ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ 72 ਫੀਸਦੀ ਤਾਮਿਲ ਗੁਰੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਸੁੱਟਕੇ ਭਾਰਤ-ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਮੰਨਣ।

ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ ਤੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ

ਐਲਨ ਹੰਟ, ਜੋ ਫੋਰਟ ਸੇਂਟ ਜੌਨ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਹੌਟ ਲਾਈਨ ਸ਼ੋਅ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਨੇ ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ ਤੇ ਹਰਜਾਨੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ ਜੋ 'ਸਨ' ਅਖਬਾਰ, ਮਈ 16, 1986 ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਐਲਟ ਹੰਟ ਦਾ ਸ਼ੋਅ ਨਸਲਵਾਦੀ ਤੇ ਜਿਨਸਵਾਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਨੌਕਰੀ ਹਟ ਗਈ ਹੈ। ਬੀ ਸੀ ਆਫਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਦੀ CRTC ਕੋਲੇ ਭੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਸੰਨ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੋਂ ਭੀ ਛਪ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਐਕਸਪੋ 86 ਦੇ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਪੈਵਿਲੀਅਨ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਤੇ ਕਾਫੀ ਪੀਂਦੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸੀ। ਫੋਰਟਸੇਂਟ ਜੌਨ ਦੇ ਮੇਅਰ ਨੇ ਤੇ ਰੇਡੀਓ ਪਰੋਗਰਾਮਰ ਐਲਨ ਹੰਟ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਤਾ ਚੁਕਿਆ ਕਿ ਐਕਸਪੋ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫੋਟੋ ਰਫੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਥਾਂ ਅਜਿਹੀ ਫੋਟੋ ਲਾਈ ਜਾਵੇ ਜੋ ਬੀ ਸੀ ਦੇ ਉਤਰੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਪਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਐਲਨ ਹੰਟ ਨੇ ਸ਼ੋਅ ਦਿੱਤਾ ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਭੀ ਪਰਾਏ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਐਲਨ ਹੰਟ ਨੇ ਚਾਰਜ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਰੇਡੀਓ ਪਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਸਿਖਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਐਲਨ ਹੰਟ ਨੇ ਇਜ਼ਤ ਹੱਤਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਹਟਣ ਕਰਕੇ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਹਰਜਾਨਾ ਪਿਆ ਹੈ ਉਹ ਚਰਨਪਾਲ ਤੇ ਉਸਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬੀ ਸੀ ਆਫਰ ਦੇਵੇ।

ਵਲੋਂ : ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
B.C.O.F.R. ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰ।

ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਜੋ ਬਾਰ ਬਾਰ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ' ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਪਰ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਉਪਰ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਹੱਥੋਂ 1 ਕਤਲ

ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪਿਛਲੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਹਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਇਕ 'ਬੀ' ਵਰਗ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉਪਰ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਪਟਰੌਲ ਪੰਪ ਲੁਟ ਲਿਆ ਤੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਕਾਬੂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਕਸਬੇ ਅਨੰਦ ਨਾਗ ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਗੁਲਾਮ ਨੱਬੀ ਅਟਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੁੜੇਵਾਲਾ ਚੌਂਕੀ ਕੋਲ ਨਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਫਤੀਸ਼ ਲਈ ਪੁਲਸ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

THE CANADA DARPAN
(Punjabi Weekly Newspaper)
P.O.BOX 265
Surrey, B.C. V3T 4W8
Chief Editor: DARSHAN GILL
Art: N. DHALIWAL
All office holders of CANADA DARPAN are honorary associates.
'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਂਵਾਰ ਹਨ। ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।
Ph. 581-4473

ਫਰੀ ਟਰੇਡ, ਮਾਰਕੀਟ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ

ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦਾ ਜੋ ਉਭਰਵਾਂ ਸਵਾਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਫਰੀ ਟਰੇਡ। ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਕਾਰ ਖੁਲੇ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਹਾਕਮ ਟੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਬੀ. ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਸੋਕਰਡ ਸਰਕਾਰ, ਕਿਊਬਕ ਦੀ ਲਿਬਰਲ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਫੈਡਰਲ ਲੈਵਲ ਉਪਰ, ਓਂਟੇਰੀਓ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਨਿਊਫਾਊਂਡਲੈਂਡ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਨ। ਪਰ ਮੁਖ ਤੌਰ ਉਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਧਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਭਰ ਦੀਆਂ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਆਫਿ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵਧੂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕੈਥੋਲਿਕ ਚਰਚ ਵੀ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਬਾਰੇ ਲਿਬਰਲ ਲੀਡਰ ਮਿਸਟਰ ਵਰਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਆਪਣੇ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀਆਂ ਕਾਨਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੜੱਪਣ ਲਈ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆ ਢੇਰੀ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਪਰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਫੈਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਲਰੂਨੀ ਸਰਕਾਰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਢੇ ਛੇ ਲੱਖ ਲੋਕ ਕੰਮ ਗੁਆ ਬੈਠਣਗੇ ਪਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਕੰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਪਜਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੇਬਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਸ ਲੱਖ ਲੋਕ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠਣਗੇ।

ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣ ਵਾਲੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਵੀ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਖਾਵਣਗੇ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚੋਂ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਫਰੂਟ ਏਧਰ ਆ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸਦਾ ਲਈ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਓਕਾਨਾਗਨ ਦੇ ਏਰੀਏ ਦੇ ਫਰੂਟਾਂ ਦੇ ਬਾਗ ਵੀ ਦੀਵਾਲੀਏ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕੇਂਦਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਦਾ ਵੀ ਭੱਠਾ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ, ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਗੱਲ ਖਤਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਉਪਰ ਦਸਖਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਟਾਕ ਅਕਸਚੇਂਜ ਵਿਚ ਜੋ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਘਾਟਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਲਗਾਤਾਰ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦਾ ਘਾਟੇ ਦਾ ਬਜਟ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਟਾਕ ਅਕਸਚੇਂਜ ਦੇ "ਕਰੈਸ਼" ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਹੋਰ ਵੀ ਘਾਟੇਬੰਦਾ ਸੌਦਾ ਹੈ।

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 5 'ਤੇ

ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਕਰਨਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬੋਂ ਦੂਰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਆਖਰੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਮਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬੋਂ ਬਾਹਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਬਰਮਾ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੀਬਾ ਨੂੰ ਬੰਬਈ ਲਾਗੇ ਲਿਆ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਸ ਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਕੈਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬੀਬਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਆਪਣੇ ਡਰਾਈਵਰ ਨਾਲ ਕਰਨੀ ਪਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਚ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕੈਦੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕੋ ਆਦਮੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਤਿ ਗਰੀਬ ਹੈ ਤੇ ਬੱਸ ਦਾ ਕੰਡਕਟਰ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰੀ 'ਤੇ ਆ ਡਿਗਣਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਖੇਡ ਦਾ ਇਕ ਅਜੀਬ ਨਜ਼ਾਰਾ ਹੈ।

ਮੈਂ ਹੁਣ ਵਲੈਤੋਂ ਵਾਪਸ ਪੁਜਾ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਮੈਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਬਰ ਉਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਤੋਂ 92 ਮੀਲ ਦੂਰ ਰਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਬਰ ਉਤੇ ਦੋ ਫੁੱਲ ਤਾਜ਼ੇ ਪਏ ਸਨ। ਜ਼ਰੂਰ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿਖ ਸ਼ੇਰੇ-ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਖਤੇ-ਜਿਗਰ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕੈਦੀ ਦੀ ਨਾ ਜ਼ਬਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਕਲਮ। ਸਾਡੇ ਸਿਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਉਹ ਸਲੂਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੂਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆਗਾ ਖਾਂ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਰਖਿਆ। ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ, ਪੰਡਤ ਪੰਤ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਰਾਏਪੁਰ, ਜਬਲਪੁਰ ਜਾਂ ਜੋਧਪੁਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਯੂ. ਪੀ. ਵਿਚ ਨੈਨੀਤਾਲ ਠੰਡੀ ਥਾਂ ਉਤੇ ਭੇਜਿਆ। ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹਿਮਦਨਗਰ ਚਾਂਦ ਬੀਬੀ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੇਜਿਆ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਵਧੀਆ ਡਾਕ ਬੰਗਲਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਤਕਰੀਬਨ 14 ਸਾਲ ਸ਼ੇਖ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਕੈਦ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰਾਜ ਆਇਆ। ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ, ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਤੇ ਜ. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਹਿੰਦਰਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਨੂੰ ਇਕ ਵਧੀਆ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਰਹਿਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ। ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਰੈਸਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਪੰਡਤ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਕੈਦ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਇਜ਼ਤ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਇਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਉਹੋ ਵਰਤਾਓ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਰੰਜ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਤੇ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਰਹਿਨੁਮਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਖੋਹਣ ਵਿਚ ਰੁੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਲੜਾਈ ਤੁਸੀਂ ਲੜੀ ਚਲੋ ਪਰ ਇਹ ਕੀ ਗੱਲ ਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਮਤਾ ਤੱਕ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਡੇ ਮਤੇ ਨਾਲ ਕੈਦੀ ਛੱਡਣੇ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਏਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਦੀ ਅਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੌਂਸਲਾ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਲੀਡਰੀ ਚਮਕਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਝ ਗਏ ਹੋ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਉਤੇ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਲਈ ਵਧੀਆ ਡਾਕ ਬੰਗਲੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਕਿਉਂ? ਕੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਵਿਚ ਘੱਟ ਹਿਸਾ ਪਾਇਆ ਸੀ? 117 ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 92 ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੀ ਬੇਸਮਝੀ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਧੇਲਾ ਵੀ ਮੁੱਲ ਨਾ ਵੱਟ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਰਹੇ। ਬਾਦਲ ਤੇ ਟੌਹੜਾ ਉਤੇ ਗਵਰਨਰ ਰੇਅ ਪਾਸੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁਪਏ ਵੱਢੀ ਲੈਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕੌਣ ਮੰਨੇਗਾ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਚੌਧਰ ਲੈਣ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਮੰਨ ਵੀ ਜਾਂਦਾ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਗੋਲੀ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਉਤੇ ਵੱਢੀ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਾ ਲਾ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਝੂਠ ਮੰਨਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਸਚਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫੇਰ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਖਬਰਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਉਤੇ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿਖ ਯੂਥ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਸਿਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੁਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਵੀ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹਾਂ। ਨਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਕਰਕੇ ਨੇਕ ਤੇ ਪੰਥ-ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਘਰ ਆ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਯੁੱਧ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਲੜ ਸਕਣ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਜਾਂ ਉਹ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਾ ਕੇ ਆਉਂਦੇ। ਆਪੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੰਮੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਤਿ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਚਕਰ ਲਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਵੀ ਘਰ ਘਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਦਾਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਹੈ, ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਵਾਂਗੂ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਹੁਣ ਅਗੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਗੇ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿ ਮੈਂ ਗਵਰਨਰ ਰੇਅ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੈਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਰੇਅ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 6 'ਤੇ

'ਰਿਸ਼ਵਤ' ਲੈਣ ਪਿਛੋਂ ਯੁਵਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਕਤ

ਮੋਰਿੰਡਾ — ਇਥੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਕ ਪਿਛਲੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੰਸ ਸਿੰਘ ਵਿਰੁਧ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ। ਰਾਜਪਾਲ ਰੇਅ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਰਿਬੇਰੋ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿਚ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਹੀ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੰਸ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਬਦਲ ਚੁਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹੁਣ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਾਂ।

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੰਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਉਸ ਉਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਖਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਕਰਾਏ। ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹਨ ਅਤੇ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਹਰਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਿਚ ਹੱਥ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ 21 ਅਪਰੈਲ 1987 ਨੂੰ ਹਰਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤਕ ਹਰਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਕਾਤਲ ਫੜੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਈ ਪਤਵੰਤੇ ਲੋਕ ਆਏ ਪਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਰਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਇਕ ਦਿਵਾਨੀ ਕੇਸ ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਉਲਝਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਬੰਧੀ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਣੇਦਾਰ ਕੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਈ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲ ਨਿਬੜੀ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ ਨਾ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹਰਦੇਵ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਕਾਤਲ।

3392 ਭਾਰਤੀ ਬਿਨਾਂ ਵੀਜ਼ੇ ਦੇ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਗਏ

ਸਿੰਘਾਪੁਰ — ਵੀਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ 3392 ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਹਫਤੇ ਦਾ ਜੋ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਵੀਜ਼ਾ ਨਾ ਲੈ ਸਕਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਚਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣਨ ਪਿਛੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਵੀਜ਼ਾ ਸਿਸਟਮ ਪਿਛੋਂ 11000 ਭਾਰਤੀ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਪੁਜੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਸਲ ਭਾਰਤੀ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਤੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੇਗੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਉਠਾਣੀ ਪਏਗੀ। ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਦੇ ਕੌਂਸਲਖਾਨੇ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਹਫਤੇ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਜੋ ਕਿ ਸਿੰਘਾਪੁਰ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਵੀ ਜਾ ਸਕੇਗਾ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਵਲੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਕਿ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਕਿਉਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਲਰੂਨੀ ਸਰਕਾਰ ਜਿੱਤੀ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਦੀ ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੰਗ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਾਈਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਲਰੂਨੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਫਤਵਾ ਲਵੇ ਜਾਂ ਇਸ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਦੇ ਮਸਲੇ ਉਪਰ ਰੈਫਰੈਂਡਮ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂ ਕਿ ਫਰੀ ਟਰੇਡ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਡੂੰਘਾ ਨਾ-ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫਾਈਨੈਂਸ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੈ।

ਤਿੱਬਤੀ ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ

ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ — ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਤਿੱਬਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਤਿੱਬਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਕਦੀਰ ਦਾ ਆਪ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲਾਸਾ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਲਹਿਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਕ ਤਗੜਾ ਸਿਗਨਲ ਹੈ।

ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ. ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵਲੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਸੇ ਤਿੱਬਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੀ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ 'ਦਲਾਈਲਾਮਾ ਦੀ ਧਰਤੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਨਵੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਤਕ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦੇਖੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦੇਖਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਤੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਸਿਸਟਮ 'ਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 14 ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀਆਂ 'ਚੋਂ 5 ਰਿਹਾਅ

ਪਟਿਆਲਾ — ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਕੋਤਵਾਲੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 14 ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਰ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਰੈਡ ਕਰਾਸ, ਭਾਈ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ, ਸ੍ਰ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਸੰਟੀ ਨੂੰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਸ੍ਰੀ ਐਮ ਐਲ ਸਿੰਗਲ ਨੇ ਸਫਾਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਬਹਿਸ ਸੁਣਨ ਪਿਛੋਂ ਦਸ-ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਭਾਈ ਦਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਸ ਡੀ ਓ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫਾਈ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰ. ਕੁੰਦਨ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰ. ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰ ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਸੁਣਨ ਉਪਰੰਤ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ 14 ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਕੀ 9 ਹੀ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਹੋਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੈਂਕਟਰਮਨ ਦੀ ਚੋਣ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ

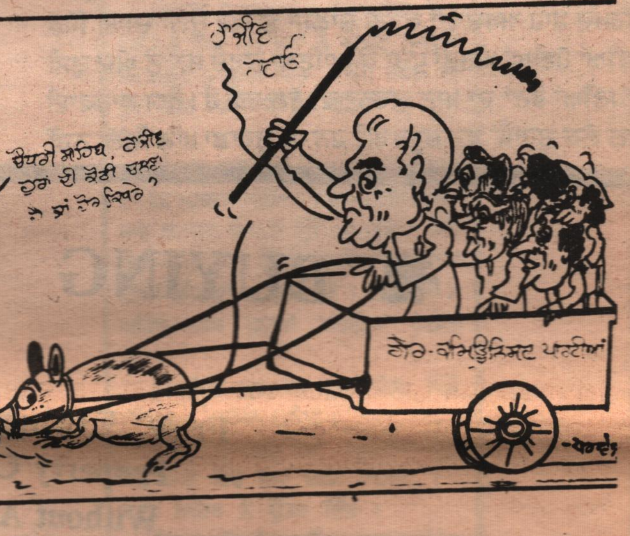
ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਠਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਨ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਆਰ. ਵੈਂਕਟਰਮਈਆ, ਜਸਟਿਸ ਰੰਗਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਜਸਟਿਸ ਸੀ. ਐਲ., ਜਸਟਿਸ ਐਮ ਐਮ ਦੱਤ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਐਨ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਣੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਿਥਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਕਿ ਮਿਥਲੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਵਗੈਰ ਕਿਸੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 164 ਕਰੋੜ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਵੇਗਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਕੈਨੇਡਾ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਤੇਲ ਬੀਜਾਂ, ਤੇਲ ਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਲਗਪਗ 164 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿੱਤ ਸਕੱਤਰ ਐਸ ਵੈਂਕਟਾਰਮਨ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜੇਮਜ਼ ਜੀ. ਹੈਰਿਸ ਨੇ ਇਥੇ ਦੋ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਉਪਰ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ।

ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਫੱਟੜ

ਹਰਦੋਈ — ਦੋ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਫੱਟੜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਰਾਈਫਲ ਲੈ ਗਏ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਜ਼ਿਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਨੇੜੇ ਵਾਪਰੀ।

ਇਹ ਹਾਲ ਢੁਕਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੋਕਾ ਮਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਰਾਕ ਸਮੱਸਿਆ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਫਾਈਵ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ ਦਾ ਹਾਲ ਬੁਕ ਕਰਾਓ।

ਸ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 12 ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਆਏ। ਮੇਰਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੇਲ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚਲਦੇ ਸਨ ਤੇ ਸਾਡਾ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਿਆਸਤ ਅੱਡ ਅੱਡ ਰਹੀ। ਉਹ ਟੌਹੜੇ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਰਹੇ ਤੇ ਮੈਂ ਬਾਦਲ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਛਕਣ ਲਈ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦਫਤਰੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਵਾਪਸ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਛਕਣ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਐਸੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਵੈਸੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹਾਂ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬੈਠੋ ਤੇ ਫੇਰ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੋਂ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ? ਜੇ ਕਿਤੇ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਸੀ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨਾ ਕਾਇਰਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਤਾ ਫੇਲ੍ਹ ਸਮਝੋ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਾਂ ਅਖਬਾਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਮੇਰੀ ਕਹੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਛਾਪੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਭ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਫਰਕ ਪਵੇ। ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਵਧੇ ਤੇ ਆਪਸੀ ਝਗੜੇ ਵਧਣ।

ਅੱਜ ਸਾਰਾ ਯੁੱਧ ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਬਿਆਸ ਤੇ ਵਾਹਘਾ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਦੁਖ ਸਾਂਝਾ ਹੈ, ਖੂਨ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਜੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਦਸ ਸਿਖ ਬੱਚੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦਸ ਸਾਲ ਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਜੁਆਨ ਪੁੱਤਰ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਣਾ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਪੁਲਸ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਵੀ ਰਹਿਮ ਨਹੀਂ ਖਾਧਾ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਕਿਸੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹਾਦਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਵਰਗੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਔਰਤਾਂ ਪੁਚਾ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਲੋਕ ਤੁਹਾਥੋਂ ਡਰ ਜ਼ਰੂਰ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਣ ਦਿਲੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਜਿਥੇ ਡਰ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਫੌਜਾਂ ਕਦੇ ਫਤਹਿ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਯੁਧ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹੀ ਵਧਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਦਬਕੇ ਵਾਲਾ ਸਹਿਯੋਗ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦੇਖੋ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਾਏ ਦਿਆਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਏਕਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਚਲੋ। ਜੁਝਾਰੂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਕੇ ਗਲਤ ਰਸਤੇ ਨਾ ਤੋਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਕਾਫੀ ਭਾਰ ਤੇ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਖਵਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਵਿਚ ਲੀਡਰੀ ਦੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਗੱਲ ਉਤੇ ਪੂਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਇਸ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇ ? ਸੇਖਵਾਂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛੁਡਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲਵਾਂ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਉਚ ਪੱਧਰ ਦਾ ਇਕ ਸਿੱਖ ਡੈਲੀਗੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੱਤਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰੂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਰਾਜੀਵ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ, ਚੋਰੀ ਉਸ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਆਖਰੀ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਪਸਤੌਲਾਂ ਦੇ ਡਰ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਮਗਰ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲੱਗਣਾ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੋਈ ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਸੇਖਵਾਂ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਡਰਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਗੋਲੀ ਤਾਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਦਿਤੇ ਬਗੈਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਮਗਰ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਣਾ। ਮੇਰੇ ਵੀਰੋ, ਕਿਉਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਇਕੱਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਤੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਡਟਵੀਂ ਸੇਧ ਦਿਉ। ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਜਲਸੇ ਤੇ ਜਲੂਸਾਂ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਖੇਡ ਖਰਾਬ ਕਰ ਬੈਠੇ ਹੋ। ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਕਹਿ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਆਮਟੇ ਤੇ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਹੁਰਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਰੇਅ ਦੀ ਕੁਝ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਸਾਡੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤੇ

ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਉਠਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਫਤ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲੜੇ ਸਨ। ਉਹ ਸਨ ਗਵਰਨਰ ਰੇਅ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਰੇਅ ਦੀ ਸ਼ਾਇਦ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਛੁੜਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਵਿਚ ਸੀ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਇਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰੇਅ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਦੇਣੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੱਗੇ ਆਪਣਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵਿਚਾਰੋ। ਗੱਲ ਜੈਤੋ ਮੋਰਚੇ ਵਾਂਗੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਨਾਲ ਬਣੇਗੀ।

ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟ ਸਾੜ ਦਿਤੇ

ਪਾਲਘਾਟ — ਇਥੇ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਂਕ ਦੀ ਮੇਨ ਬਰਾਂਚ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

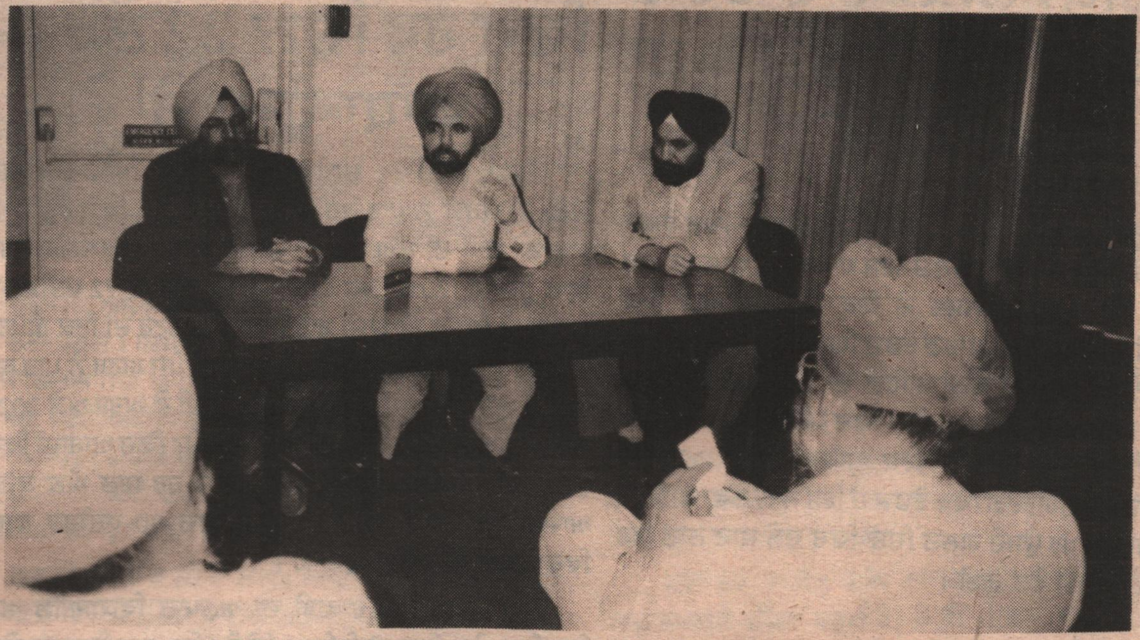
ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਬੈਂਕ ਬੰਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਖਜਾਨਚੀ ਪਾਸੋਂ ਨਕਦੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬੈਂਕ ਮੈਨੇਜਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੁੰਡਾ ਮਗਰੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਨੌਜਵਾਨ ਜੋ ਅੱਗ ਵਿਚ ਝੁਲਸ ਗਿਆ ਸੀ ਦਾ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੇਰਲ ਦੇ ਤਰੀਚੂਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ 'ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਟਾਈਗਰਜ਼' ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧ ਹਨ।

ਬੋਫਰਜ਼ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕ ਸਮਰਥਾ ਦੀ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ

ਇੰਦੌਰ — ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸ੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੋਫਰਜ਼ ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਮਾਰੂ ਸਮਰਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਰਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸੰਸਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਕੇ ਬੋਫਰਜ਼ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੰਯੁਕਤ ਸੰਸਦੀ ਸਮਿਤੀ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਪਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੌਦੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸੰਸਦੀ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਕੀ ਤੁਕ ਹੈ। ਉਧਰ ਬੋਫਰਜ਼ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਾਰਤ ਆਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸੰਯੁਕਤੀ ਸੰਸਦੀ ਸਮਿਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੋਪਾਂ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਮਤਾ ਸੰਨ 1977 ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਗੋਚਰਾ ਸੀ ਅਤੇ 1985 ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹਨ। ਅਚਾਨਕ 1985 ਵਿਚ ਇਹ ਮਤਾ ਕਿਉਂ ਬਦਲ ਗਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੋਫਰਜ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਲਾ-ਬਦਲੀ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿਚ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਟਾਈਗਰਜ਼ ਆਫ ਤਾਮਿਲ ਏਲਮ (ਲਿੱਟੇ) ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 'ਲਿੱਟੇ' ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੇ। ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ੰਕਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਲੋਂ ਸਾਈਚਿੰਨ੍ਹ ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਈਚਿੰਨ ਭਾਰਤ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਭਾਗ ਹੈ। ਉਸ ਉਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਧਾਰਹੀਨ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਈਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇ ਵਿਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫਿਜੀ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫਿਜੀ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿਜੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਜੀ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੂਮ ਰਖ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਹਕੂਮਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਚੈਲੰਜ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਫਿਜੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਤੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਮਨਵੈਲਥ ਸਿਖਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਿਜੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਸਲ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਜੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੀ ਚੁਪ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਰਜਣਾ) ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ

ਸੁਖਿੰਦਰ, ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਰਜਣਾ) ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂੰਵਾਲੀਆ

ਪੰਜਾਬ ਆਰਟਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿੰਗ **ਪੰਜਾਬ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ** ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿਧ ਸਾਹਿਤਕ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ **ਸਿਰਜਣਾ** ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਓਨਟੇਰੀਓ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ **ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੂੰਜ** ਰੇਡੀਓ ਪਰੋਗਰਾਮ ਅਤੇ ਓਨਟੇਰੀਓ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ 27 ਸਤੰਬਰ 1987 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਾਲਟਨ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ **ਸਮਕਾਲੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਥਿਤੀ** ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਬਹੁ-ਮੁੱਲਾ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰਮੀਤ ਕੰਗ, ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ, ਗੁਰਦੀਪ ਚੌਹਾਨ, ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਝਿਲਮਨ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਅਤੇ ਰਛਪਾਲ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਡਾ. ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ। ਜਿਸਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਇਕ ਭਖਵੀਂ ਬਹਿਸ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂੰਵਾਲੀਆ, ਇਕਬਾਲ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸੁਖਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਰਛਪਾਲ ਰਾਮੂੰਵਾਲੀਆ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਤਰਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਗੀਤ ਸੁਣਾਇਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਹਿਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਤ੍ਰੈਲੋਚਨ ਨੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੂੰਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸੁਖਿੰਦਰ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਭਾਉਣੀ ਪਈ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਵਿਚ ਓਨਟੇਰੀਓ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਚਰਚਿਤ ਹਸਤੀਆਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰ. ਸ. ਰਣੀਆ (ਆਰਟਿਸਟ), ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪਕ (ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ), ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਣਵੈਤ (ਕਹਾਣੀਕਾਰ), ਬਲਦੇਵ (ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਾਇਰ) ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਰਾਜ ਦਿਓਲ (ਰਾਜਸੀ ਕਾਮੇ) ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

—ਸੁਖਿੰਦਰ

ਤਰੀਪੁਰਾ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਚੌਕਸੀ

ਅਗਰਤਲਾ — ਤਰੀਪੁਰਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ 72 ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਹਥੋਂ 22 ਗੈਰਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਹਤਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਹੱਦੀ ਚੌਕੀਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨੀਮ ਫੌਜੀ ਬਲਾਂ ਨੇ ਨਾਜ਼ਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਸੰਭਾਲ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਤਰਮੂਰਾ ਤੇ ਲਾਂਗਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਲਸ ਨੇ ਅਜੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਕਿਹਾ ਧੜਾ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ।

ਚੋਣ ਸੂਚੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਟੌਹੜਾ ਧੜੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਬਾਰੇ ਸੂਚੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਚੋਣ ਦਫਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੂਚੀਆਂ ਉਤੇ ਐਸ ਜੀ ਪੀ ਸੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਖਤ ਹਨ।

ਅਫਰੀਕੀ ਨਸਲ ਦੇ ਬਾਂਦਰ ਦੇ ਕਟਣ ਨਾਲ 'ਏਡਜ਼' ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ?

ਕਿਤੂਵੇ (ਜ਼ਾਂਬੀਆ) — ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਏਡਜ਼ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਇਸ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਰੀਕੀ ਨਸਲ ਦੇ ਇਕ ਬਾਂਦਰ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਟ ਲੈਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਏਡਜ਼ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਨਾ ਪ੍ਰੂਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਏਡਜ਼ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਨਪਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਲੈਬਾਰੇਟਰੀ ਵਿਚ ਏਡਜ਼ ਦੇ ਇਸ ਜਾਨ ਲੇਵਾ ਵਾਇਰਸ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲ ਗਈ।

ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾਕਟਰ ਜਾਨ ਸੀਲ, ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਰਾਬਰਟ ਸਟੇਂਕਰ ਅਤੇ ਪੂਰਬੀ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਡਾ. ਜੈਕਬ ਸੇਗਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣ ਦੇ ਯਤਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਭੇਡਾਂ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਾਇਰਸ ਪਾਏਟੀ-ਵਿਸਨਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਿਟੇ ਖੂਨ ਦੇ ਟੀ. ਸੈਲ ਵਾਇਰਸ ਟਾਈਪ-1 ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ — ਜਿਸ ਨਾਲ ਏਡਜ਼ ਦਾ ਵਾਇਰਸ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਡਾ. ਸੇਗਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਏਡਜ਼ ਦਾ ਕਾਰਣ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਇਕ ਅਫਰੀਕੀ ਬਾਂਦਰ ਵਲੋਂ ਕਟੇ ਜਾਣਾ ਹਾਸਾਪੂਰਨ ਤੇ ਬੇਭਰੋਸਗੀ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤ ਇਹ ਬਾਂਦਰ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਅਫਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਫਿਰ ਏਡਜ਼ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਫੈਲੀ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਹਰ ਦਿਨ 22 ਲੱਖ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ!

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ 2022 ਤਕ ਅੱਠ ਅਰਬ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਵੇਗੀ। ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧੇ ਦੀ ਲਗ ਪਗ 65 ਫੀਸਦੀ ਗਰੀਬ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, 2050 ਤਕ ਇਹ ਅਨੁਪਾਤ ਵੱਧ ਕੇ 72 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਸ਼ਵ ਆਬਾਦੀ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਕ ਰੀਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 1987 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਪੰਜ ਅਰਬ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਆਬਾਦੀ ਛੇ ਅਰਬ ਅਤੇ 2022 ਤਕ ਅੱਠ ਅਰਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਵ ਕਿ ਹਰ ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ 150 ਅਤੇ ਹਰ ਦਿਨ ਵਿਚ 22 ਲੱਖ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਆਦਮੀ ਜੁੜ ਜਾਦੇ ਹਨ। ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਾਧਾ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਸਿਰਿਆਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਕਾਫੀ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 75 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਸਾ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਦਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਦੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦਰ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਰ ਦਾ ਜੋ ਔਸਤ ਸੀ, ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ।

ਫਾਰੂਕ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵਲੋਂ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਅਲੀਗੜ੍ਹ — ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਡਾਕਟਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਪਿਛਾਖੜੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਹੂਸ ਤੇ ਭੱਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੋਏ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਬਣ ਜਾਣ। ਕਨੇਡੀ ਹਾਲ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਡਾਕਟਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਰਕੂ ਤਾਕਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੰਮੂ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਿਛਾਖੜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹੋਏ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਉਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਟੇਕ ਰਖਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਐਮ ਯੂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਤਰਫੋ ਪੰਜ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਵਜੀਫਿਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਏ. ਐਮ. ਯੂ. ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਏ. ਐਮ. ਯੂ. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਦਸੰਬਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਸੂਬਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ —

ਇਨਸਾਫ

ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਖਿਚਣ ਦੀ ਕਲਾ

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਮੁਹਿਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਥੇ ਉਸ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਸਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਮੁਹਿਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜੀਵ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਿਚਣ ਦੀ ਕਲਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਧ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਾਂਧੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲਿਆ। ਲੋਕ ਦਲ (ਬ) ਅਤੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਕਿਤੇ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਲੋਕ ਦਲ (ਬ) ਦੇ ਕਰਪੂਰੀ ਠਾਕੁਰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ। ਸ੍ਰੀ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਵਰਗੀ ਮੁਹਿਮ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸ੍ਰੀ ਰਘੂਬੰਸ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਤੇ ਜਗਤਾਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੁਕਰਾਇਆ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਯੂ. ਪੀ. ਵਾਂਗ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਵਿਦਰੋਹ ਉਪਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕਾ ਹੈ।

**

ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਅਤੇ 1974-75 ਦੇ ਜੇ. ਪੀ. ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਤੋਂ ਰਤਾ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਹੁਦਿਓਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭੀੜਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੁੱਪ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਉਚ-ਪੱਧਰੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ 'ਤੇ ਛਾਏ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਕਾਰਜਕਾਰਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਬੁਲਾਈ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੱਠਾਂ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਅੰਦੋਲਨ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਉਹੀ ਮਸਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹਰਿਆਣਾ ਸਥਿਤ ਸੂਰਜਕੁੰਡ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਰਸਤਾ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਕੌਮੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਦਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਕੇਗੀ। ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹਿ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਭਰੋ' ਅੰਦੋਲਨ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

**

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਲਾ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਸਾਰੇ 13 ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਦੇਖ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਐਨ. ਸੀ. ਚਤਰਵੇਦੀ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਅਸੰਤੋਖ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਲੋਕ ਦਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ 'ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਕਰਨਾਟਕ ਕੁਝ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬੱਚਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਬਚਤ ਦਾ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਿਸਾ ਵੰਡ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਬਚਤ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਂਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਂਤਕ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਬਚਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾਟਕ ਦਾ ਹਿਸਾ 45 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਤਕ 145 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਚੁਕੇ ਸਨ। 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਨੂੰ 108 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਲੰਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਟੌਤੀ ਪਿੱਛੋਂ ਛੇ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲਘੂ ਬੱਚਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਕਰਨਾਟਕ ਵਲੋਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਸਾਲ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਏ ਕੁੱਲ ਧਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮਾਹਵਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਈ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਕਰਨਾਟਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਨਾਲ ਕਰਨਾਟਕ ਨੂੰ 1985-86 ਵਿਚ 63 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਹ ਧਨ 1983-84 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣਾ ਹੈ। 1986-87 ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਆਈ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਵਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

**

ਸੋਕੇ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਚਾਰੇ ਦੀ ਆਮ ਕਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਚਾਰਾ ਬੈਂਕ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਚਾਰੇ ਦੀ ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾਂ, ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਚਾਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਵਾਂਗ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੋੜ ਲਈ ਚਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਭੰਡਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੋਜ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਦੇਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰਾ ਬੈਂਕ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁਕੇਗੀ। ਇਹ ਕੰਮ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਥੇ ਚਾਰਾ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਦਮ ਕਦਮ ਚੁਕੇ ਜਾਣਗੇ।

**

ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਤਰ ਪੂਰਬੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ਖੇਤਰੀ ਮੱਝ ਬਰੀਡਿੰਗ ਫਾਰਮ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਰੀਡਿੰਗ ਫਾਰਮ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਮਣੀਪੁਰ ਝੋਟਿਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਨਸਲ ਦੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮਣੀਪੁਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਮੱਦਦ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸ ਪਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ 61.36 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਬਾਗਬਾਈ ਤੇਰਾ ਊਰਕ ਵਿਚ 300 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੱਤ ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੱਝਾਂ ਹਨ। ਮਣੀਪੁਰ ਵਿਚ ਟੱਟੂਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਕ ਯੋਜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਦੋ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨਕ ਟੱਟੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀ ਇਸ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਮਣੀਪੁਰ ਦੇ ਸ਼ੁਧ ਟੱਟੂਆਂ ਦੇ ਸਪਰਮਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਫੌਜ, ਅਰਧ-ਸੈਨਿਕ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਬਾਦੀ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ ਉਚ ਪੱਧਰ ਦੇ ਟੱਟੂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰੋਗਰਾਮ ਆਰੰਭੇ ਜਾਣਗੇ।

ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ 1 ਦਹਿਸ਼ਤ-ਪਸੰਦ ਹਲਾਕ

ਰਾਜਪੁਰਾ — ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਦੇ ਹਲਕੇ ਸਰਹੰਦ ਰੇਲਵੇ ਫਾਟਕ ਨੇੜੇ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਦ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀ ਕਾਰ ਸਮੇਤ ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਪੁਲਸ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਲਗਪਗ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਮਾਰੂਤੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਕੁਝ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤਿਆਂ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਰਹੰਦ ਫਾਟਕ ਨੇੜੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੁਲਸ ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਤੇ ਨਾਕਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਿਛਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਚਲਾਏ ਜਾਣ ਤੇ ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਕਾਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲਗਣ ਕਾਰਨ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਸੁਟ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਪੁਜ ਗਏ। ਪੁਲਸ ਬਾਕੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਸਰਬ ਬਰਤਾਨੀਆ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ

7 ਨਵੰਬਰ 1987 ਨੂੰ

ਮੈਨਰ ਪਾਰਕ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਹਾਲ ਰਾਮਫੋਰਡ ਰੋਡ ਈ. 12

Manor Park Library Hall Romford Road (Opposite 4th Ave.) London

ਪਪ੍ਰੋਗਰਾਮ :

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਰਚੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ :

2—6 ਬਜੇ ਸ਼ਾਮ — ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮਸਲਾ .... ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇਸੀ

ਬ੍ਰਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ..... ਜੁਗਿੰਦਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ

7—10 ਬਜੇ — ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ।

ਪ੍ਰਾਰਥਕ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ — ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ 021.553.4431

ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ — 01.518.0469

ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ — 01.518.0469

ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਛੋਟੇ ਵਪਾਰਾਂ, ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ, ਪੂੰਜੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸੂਬਾਈ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰੋ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਬਿਜ਼ਨਿਸਾਂ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਜਿਹੜੇ ਹੁਣ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਵੱਡੀ, ਪੜਾਅ ਵਾਰ ਪਲਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਢਾਂਚੇਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ **ਬੀ. ਸੀ. ਲਈ ਮੌਕੇ** ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵਜੋਂ, ਜੋ ਆਉਂਦੇ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ :

- ਬੀ. ਸੀ. ਹਾਈਡਰੋ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਗੈਸ, ਰੇਲ ਅਤੇ ਖੋਜ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਅਤੇ ਉਸਾਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ;
- 200 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਸੂਬਾਈ ਸੜਕਾਂ ਅਤੇ ਪੁੱਲਾਂ ਦੇ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਉਤੇ ਠੇਕੇ, ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈਵੇ ਵਜ਼ਾਰਤ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਜੋ ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਈਲੈਂਡ ਉਤੇ ਹਨ ;
- ਵਧ ਰਹੇ ਸੂਬਾਈ ਕੰਮਪੂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਲੀਕੁਮੈਨੀ-ਕੇਸ਼ਨ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਜੋਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੈੱਟਵਰਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨਾ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਦਾ ਵਾਧਾ ਜੋ ਬੀ. ਸੀ. ਸਿਸਟਮਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਥਿਰਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋਵੇ ;
- ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਨੌ ਜੰਗਲਾਤ ਨਰਸਰੀਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਦੁਬਾਰਾ ਜੰਗਲਾਤ ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੌਦੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ;
- ਤਿੰਨ ਰਿਜਨਲ ਟੈਸਟਿੰਗ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ — ਸੂਬਾਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਤੰਤੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ
- ਖਰੀਦ ਕੇ ਜਾਂ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਸੂਬਾਈ ਹਾਈਵੇ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੌਪ, ਕੁਈਨ'ਜ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਰ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਪਲਾਈ ਸੈਂਟਰਾਂ, ਸਪਲਾਈ ਨੈਟ ਪਰਚੇਜ਼ਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਨ ਤਬਦੀਲੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿਸਾ ਲੈਣਾ।

ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ ਵਿਚ ਅੱਜ, ਸਰਕਾਰ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

... ਸਾਰੀ ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਉਤੇ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਤੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਲਾਉਣ ਦੇ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ। ਅਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣਗੇ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਦ ਕਿ ਮਾਲਕੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮਾਣ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਫ਼ਾਰਮ ਭਰ ਕੇ ਭੇਜੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰੋ :

Project Management Group
Opportunities BC
548 Michigan Street
Victoria, B.C.
V8V 1X4

Please print or type

NAME ______________________

ADDRESS ______________________

____

BUSINESS (IF APPLICABLE) ______________________

I am most interested in: (✓)

- ☐ Share purchase opportunities
- ☐ Contracting services
- ☐ Employee participation
- ☐ Acquisition opportunities
- ☐ Joint venture proposals
- ☐ Management or planning service contracts

OPPORTUNITIES BC!

BRITISH COLUMBIANS SHAPING THE FUTURE

Hon. William Vander Zalm, Premier

ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਅਤਿਵਾਦੀ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ

ਲੰਡਨ — ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਇਕ ਅਤਿਵਾਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀਰਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਕੀਤਾ। 33 ਸਾਲਾ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਣ ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇੰਡੀਅਨ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਿੱਲ ਦੀ ਗਰਸ਼ਾਮ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੈਂਡੀ ਬੁਰਗਸ ਪੁਲਸ ਮੁਖਬਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਔਰਤ ਤੋਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਇਕ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੁਰਗਸ ਨੇ ਟੇਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗਿੱਲ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਜਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਤਲ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

3 ਹਰਿਆਣਾ ਉਪ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਇੱਕਾ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਕਾਂਗਰਸ (ਇ) ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਅਸੰਬਲੀ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ (ਇੰ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਮੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਬੋਰਡ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ (ਜੌਂਡਲਾ) ਲੀਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ (ਫਤਿਹਾਬਾਦ) ਤੇ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਕਰਨਾਲ) ਦੇ ਨਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਹੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਵੈਰੀ ਹਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਿਰੁਧ ਘੋਲ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਫਲਤਾਵਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਹਨ ਕਿ ਗੁਪਤਚਰ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਵਿਚ ਬਿਹਤਰ ਤਾਲਮੇਲ ਸਦਕਾ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਟੋਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, (ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਗੈਰ-ਉਪਜਾਊ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਫਿਰ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਸੂਬਾਈ ਪੁਲੀਸ ਹੈਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਪਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਹੁਲੀਏ, ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ, ਛੁਪਣ ਦੇ ਠਿਕਾਣਿਆਂ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਰੋਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਿਚਲੀ ਸਫਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਠੋਸ ਤੇ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ "ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ" ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਗੁਪਤਚਰ ਵਿੰਗ ਦੇ ਦੋ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੈਰਰਸਮੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ 'ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕੱਸਦਾ ਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਚੋਟੀ ਦੇ ਵੀਹ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਲਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ 200 ਹੋਰ ਸ਼ੱਕੀ ਅਨਸਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਏ ਗਏ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਦਸ ਖੌਫਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਪੁਲਸ ਨੇ "ਖਤਮ" ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ 120 ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ

ਨਵਾਂ ਢੰਗ : ਭਾਵੇਂ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਹ ਦੱਸਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਾਮ ਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾਪੂਰਬਕ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਫੜੇ ਗਏ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀ ਇਕ ਸਿਵਲੀਅਨ ਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਮਸ਼ਕੂਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਲੁਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਦਾ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਨਾਹਗਾਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਜਾਂ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ "ਮੁਖਬਰ" ਦੀ ਹੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਲਈ ਇਹ ਪਤਾ ਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲੀਸ ਦੀ "ਸਪੌਟਰ ਪਾਰਟੀ" ਇਸ ਕਾਰ ਵਿਚ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਲੇ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਹੁਣ ਆਮ ਹੀ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਖੁਫੀਆ ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਤਕਨੀਕ ਆਸਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ, ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸੇ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਜਿੰਦੇ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਜਿੰਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹੀ ਮੁਖਬਰੀ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਣ ਅਤੇ ਮੁਖਬਰੀ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਗਈ।

ਨਵੇਂ ਰੰਗਰੂਟ ਪੁਲੀਸ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ : ਗੁਪਤਚਰ ਵਿੰਗ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਮੁਖ ਵਜ੍ਹਾ 'ਕੱਟੜ' ਤੇ "ਖੌਫਨਾਕ" ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਘਟਣਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਟੋਲਿਆਂ ਦੀ ਗੁੱਟਬੰਦੀ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਕਾਰਨ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਰੰਗਰੂਟਾਂ — ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ "ਸਾਫਟਬੇਲੀ" — ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਰੰਗਰੂਟ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਬੌਧਿਕ ਕਚਿਆਈ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ "ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ" ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਤਕ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਪਚਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਫੜ੍ਹਾਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਪਰਵਿਰਤੀ ਕਾਰਨ ਅਕਸਰ ਹੀ ਅਹਿਮ ਰਾਜ਼ ਉਗਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭੇਦ ਖੁਲ੍ਹਵਾਉਣਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਨਤਾਰਨ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਹਤਿਆਵਾਂ ਮਗਰੋਂ ਰਾਜਪਾਲ ਸਿਧਾਰਥ ਸ਼ੰਕਰ ਰੇਅ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਹਤਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹਫਤੇ ਦਸਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਕੋਈ ਫੋਕਾ ਦਮਗਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਰੋਸਾ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਤਫਾਪੁਰ, ਜਗਦੇਵ ਕਲਾਂ, ਲਾਲੜੂ ਤੇ ਦਰਿਆਪੁਰ ਬੱਸ ਹਤਿਆ ਕਾਂਡਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਦਸ-ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ "ਖਤਮ" ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਖੁਫੀਆ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਪੁੱਛਗਿਛ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦੱਸਦੇ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖੌਫਨਾਕ ਤੋਂ ਖੌਫਨਾਕ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਵੀ "ਪੁੱਛਗਿਛ" ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਦਿਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ "ਸੇਕ" ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ "ਬੋਲਣ" ਲਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮੁਖਬਰ ਢਾਂਚਾ : ਸੂਤਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲੀਸ ਦਾ ਮੁਖਬਰੀ ਢਾਂਚਾ ਅੱਛਾ-ਖਾਸਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੁਖਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਤੋੜਿੱਤੀ ਹਤਿਆਵਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਵੀ ਮੁਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਮੋਟੇ ਇਨਾਮਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ-ਪਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੇ ਮੁਖਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਮੁਖਬਰੀ ਰਾਹੀਂ ਹਾਸਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਹਿਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਭਰਵਾਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਧੀਆ ਵਸੀਲਾ : ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਿਚਲੀ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਮੁਖਬਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਵਸੀਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਖਾੜਕੂ ਨੇਤਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੋਲਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਏਕਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਤਭੇਦ ਤੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚਲੀ ਹਉਮੈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਅਜੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਖੁਫੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਇਕ-ਅੱਧ ਵੱਡੇ ਕਾਰੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਖੜਬਾੜ੍ਹੀ ਦਿਵਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਉਚਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਭਰਮ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦੀ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਜਾਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਢਾਂਚਾ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਾਰਗਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ, "ਕੀ ਏਨੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਹਰ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।"

ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ 3 ਕਾਬੂ

ਮੋਗਾ — ਪੁਲਸ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਪੁਲਸ ਅਨੁਸਾਰ ਫੜੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਪਿੰਡ ਸੰਘਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਲਖਨਊ 'ਚ ਅੱਠ ਪਾਰਟੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ

ਲਖਨਊ, 16 ਅਕਤੂਬਰ (ਲ. ਸ.)—ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਘੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਏਥੇ ਹੋਈ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਚੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਇਹ ਰੈਲੀ ਏਥੇ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਬੇਗਮ ਹਜ਼ਰ ਮਹੱਲ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ ਅਠ ਪਾਰਟੀ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮੋਰਚੇ ਵਲੋਂ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹਿੰਦ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸਾਥੀ ਈ. ਐਮ. ਐਸ. ਨੰਬੂਦਰੀਪਾਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਰੈਲੀ ਨੇ ਇਹ ਗਲ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਯੂ. ਪੀ. ਕ ਗਰਸ ਆਈ ਜਾਂ ਬੀ. ਜੇ.ਪੀ. ਦੀ ਅਜਾਰੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ।

ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. (ਐਮ) ਆਗੂ ਨੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਕਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਮੋਰਚਾ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਫਨ ਵਿਚ ਆਖਰੀ ਕਿਲ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸਾਥੀ ਸੀ. ਰਾਜੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਨੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਰਕੂ, ਪਿਛੇ-ਖਿਚੂ ਅਤੇ ਜ਼ਾਤ ਪ੍ਰਸਤੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ-ਉਥਾਨ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਲਕੇ ਇਹਨਾਂ ਫਿਰਕੂ,ਪਿਛੇ-ਖਿਚੂ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਣ।

ਰੈਲੀ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕ ਦਲ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਐਚ. ਐਨ. ਬਹੁਗੁਣਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਰੈਲੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਜਿਥੇ ਹਰ ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਹੈ ਓਥੇ ਇਹ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਯੋਗ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ।

ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹੇਗੜੇ ਨੇਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਾਕਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੀਆਂ ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ।

ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਆਰਥਕ ਨੀਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ।

ਇਸ ਰੈਲੀ ਵਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਮਤੇ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਖੋਹ ਚੁਕੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਭਾ ਭੰਗ ਕਰਕੇ ਨਵੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਈਆਂ ਜਾਣ।

ਮਿ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕੇਸ

ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ

ਲੰਡਨ — ਸ੍ਰੀ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਓਲਡਬੇਲੀ (ਲੰਡਨ) ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੰਬਰ ਇਕ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰਖਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 11 ਅਕਤੂਬਰ 1986 ਨੂੰ ਸੂਹ ਮਿਲਣ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਲਮਿੰਗਟਨ ਸਪਾ ਦੇ ਇਕ ਸਟਰਨ ਹੋਪਕਿਨ ਦੇ ਫਲੈਟ ਨੰਬਰ ਚਾਰ ਵਿਚ ਗਈ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦੋ ਡਬਲ ਬੈਰਲ ਸ਼ਾਟਗੰਨਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਉਸੇ ਫਲੈਟ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜਾ ਬੰਦਾ ਪੈਟਰਿਕ ਟਿਲਮਿਨ ਆਪਣੀ ਗਰਲ ਫਰੈਂਡ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ। ਪੁਲੀਸ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਡਰਬੀ ਦੇ ਪੁਲੀਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ 12 ਅਕਤੂਬਰ 86 ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਜੰਟ ਲੈਂਗਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਾਰਜੰਟ ਲੈਂਗਲੀ ਅਗੇ ਪੈਟਰਿਕ ਟਿਮਲਿਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਬੰਦੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ — ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।" ਪੈਟਰਿਕ ਟਿਮਲਿਨ 25 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਵਾਰਿਕਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਲਮਿੰਗਟਨ ਸਪਾ ਲਾਗੇ ਲਿਲਿੰਗਟਨ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਸੋਹਲ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸਾਊਥਾਲ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਹੈਵਲਾਕ ਰੋਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਵਾਰੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਦਾ ਇਕ ਮੋਨਾ ਆਦਮੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਟਗਨ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਕੇ ਕਰੇਨਫੋਰਡ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜਿਹੜਾ ਕਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਲਾਗੇ ਕਾਰ ਖੜੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਕ ਕੋਰਟੀਨਾ ਕਾਰ ਵਿਚ ਗਏ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਅਸੀਂ ਹੀਥਰੋ ਏਅਰਪੋਰਟ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ ਜਿਥੇ ਲੰਡਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਗੰਨ ਲੈ ਲਈ। ਕੋਰਟੀਨਾ ਕਾਰ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਹੀ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੀ।

13 ਅਕਤੂਬਰ, 86 ਨੂੰ ਚੀਫ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਗਾਏ ਮਿਲਜ਼ ਨੇ ਪੈਟਰਿਕ ਟਿਮਲਿਨ ਪਾਸੋਂ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਟੀਵਨ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਪੈਟਰਿਕ ਨੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਇਕ ਆਦਮੀ ਵੂਲਵਰਹੈਂਪਟਨ ਤੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਦਾ ਭਰਾ ਵੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਸੀ। ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਗਾਏ ਮਿਲਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈਟਰਿਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰੇਨਫੋਰਡ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੰਡਨ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਗੰਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਅਗੇ ਚਲ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕੈਪਰੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਸਾਊਥਾਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਮਿਲਿਆ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਰੇਨਫੋਰਡ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰਨ ਵੇਲੇ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਜੋ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਹੇਜ਼ ਦੇ ਇਕ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਸਾਊਥਾਲ ਬਰਾਡਵੇਅ ਵਾਲੇ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ। ਸ਼ਾਮਲ ਲਗ ਪਗ 9 ਵਜੇ, ਬਰਾਡਵੇਅ ਅਤੇ ਟਾਊਨਜ਼ੈਂਡ ਦੀ ਨੁੱਕਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਗੱਡੀ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪਾ ਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਵਜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਲਦੀ ਜਾ ਕੇ ਦਸੇ ਹੋਏ ਆਦਮੀ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਵੋ। ਉਹ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਬੈਗ ਵਿਚ ਗੰਨ ਪਾ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰਕੇ ਪਾਰਕ ਕੀਤੀ ਕਾਰ ਵਲ ਭੱਜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਉਹ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬਹਿਕੇ ਅਗੇ ਦੌੜ ਗਏ।

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2 ਦਸੰਬਰ 86 ਨੂੰ ਪੀਲੀ ਡੇਟਸਨ ਕਾਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਵੀ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਅਚਾਨਕ ਬਸਰੇ ਨੂੰ "ਪਰੀਵੈਨਸ਼ਨ ਆਫ ਟੈਰਿਸਟ ਐਕਟ" Prevension of Terrorist Act ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਕੜਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਪੈਡਿੰਗਟਨ ਪੁਲੀਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੀਕੋਂਬ ਨੇ ਪੁਛ ਗਿਛ ਕੀਤੀ। ਬਸਰੇ ਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਟੋਟਨਹੈਮ ਵਿਚ, ਛੇ ਹਾਈ ਸਟਰੀਟ ਦੇ ਸਰਨਾਮੇ ਤੇ ਹੈ। ਬਸਰਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ 1967 ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਊਥਾਲ ਅਤੇ ਸ਼ੈਪਰਡਜ਼ਬੁਸ਼ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਪਕੜਨ ਵੇਲੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਚਾਬੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਗੁਛਾ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਅਤੇ ਸੇਫ ਦੀ ਚਾਬੀ ਵੀ ਸੀ। ਉਸਦੀ ਸੇਫ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗੰਨ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਮਿਲੇ। ਪੁਛ ਗਿਛ ਵੇਲੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖਤਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਬੜੇ ਖਤਰਨਾਕ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਫੈਮਿਲੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਸਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਸੀਕੋਂਬ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਉਹ ਜ਼ਿਮੇਂਵਾਰ ਹੈ।

ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਿਚ ਉਹ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਦਮੀ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨਚੈਸਟਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਫੰਡ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਵਾਂ। ਉਸਨੇ ਤਕਰੀਬਨ 140.000 ਪੌਂਡ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ। ਬਸਰੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਡਰੈਸ ਅਤੇ ਟੈਲੀਫੋਨ ਨੰਬਰ ਵੀ ਉਸ ਲਿਸਟ ਉਤੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 198 ਵੈਸਟਰਨ ਰੋਡ, ਸਾਊਥਾਲ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲੋਅ, ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜਸਦੇਵ ਰਾਏ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਉਸ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਬਸਰੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਦੀ ਬੈਂਕ ਬੁਕ ਉਤੇ 10,000 ਪੌਂਡ ਇਕ ਵਾਰ ਜਮ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਰਕਮ ਫੇਰ ਕਢਾਈ ਵੀ ਕਢਾਈ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਰਕਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜੀ ਕਾਰ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਏਅਰਪੋਰਟ ਉਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੋਮਵਾਰ 12 ਅਕਤੂਬਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਹੋਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਬਸਰਾ ਦੇ ਬਿਆਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਫੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਮਿਸਟਰ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਪ, ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਕੈਮਪਟਨ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾ ਦਾ ਬਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਸਫਾਈ ਦੇ ਬੈਰਿਸਟਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਫੋਟੋਆਂ ਦੇ ਕਈ ਸੈਟ ਦਿਖਾਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਰਡ ਵੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾਇਆ। ਆਵਾਜ਼ੇ ਕੌਮ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਿਪੋਰਟਰ ਬਣਾ ਕੇ ਇੰਡੀਆ ਭੇਜਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਰਡ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਲਾ ਕੇ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਮਾਲਿਕਾਂ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਕੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਭੇਜਣ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲਾ ਕਾਰਡ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਰਾਏ — ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ੇ ਕੌਮ ਦੇ ਕਰਤਾ

ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 15 ਤੇ

ਸ: ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਦਾ 9 ਤੱਕ ਜੁਡੀਸ਼ਅਲ ਰਿਮਾਂਡ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਹਿਕਾਰਤਾ ਮੰਤਰੀ ਸ: ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ ਦਾ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਰਿਮਾਂਡ 9 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ: ਚੰਦੂ ਮਾਜਰਾ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਤੇ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮਈ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ!

ਕਠੂਆ — ਇਕ ਬਸ ਡਰਾਈਵਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਿਟੇ ਵਜੋਂ ਬਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਵਧੇਰੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਬਚ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਕਤ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਬੱਸ ਊਧਮ ਪੁਰ ਤੋਂ ਕਠੂਆ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿ ਕਿਸ਼ਨ ਪੁਰ ਨੇੜੇ ਉਸਦੀਆਂ ਬਰੇਕਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਈਆਂ

ਕਲਕੱਤਾ ਦੀ ਡਾਇਰੀ

ਕਲਕੱਤਾ — ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬਰਾਦਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਧਜੰਲ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਫੰਡ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੂੰ ਰਾਈਟਰਸ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੰਡਲ ਦੀ ਸ. ਧੰਜਲ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਉਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇਸ਼ ਦਰਪਣ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਸ੍ਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ, ਗੁ. ਬੜਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਲਾਪਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਗੁ. ਡਨਲਪ ਬਰਿਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਖਾਲਸਾ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਸਕੂਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਕਾਮਰੇਡ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ਆਦਿ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਪੰਨਾ 13 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਧਰਤਾ ਹਨ, ਮੇਰਾ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਕ ਦੋ ਹੋਰ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਾਲੇ ਕਾਰਡ ਦਿਤੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਡ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵਾਂ। ਮੈਂ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਰੇ ਮੇਰੇ ਯਾਰ ਦੋਸਤ ਇਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਬਸਰੇ ਨੇ ਕਈਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਹੀ ਕੀਤੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਰਬੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਇਕ ਫੋਟੋਗਰਾਫਰ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹੈਡ ਤਕਰੀਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੀ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਾਊਥਾਲ ਵਾਲਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਡਰਬੀ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਤੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੂਲਵਰਹੈਂਪਟਨ ਵਾਲਾ, ਡਾਕਟਰ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ, — ਚੌਥੀ ਫੋਟੋ ਵਿਚ ਹਰਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੂਲਵ੍ਹੈਂਪਟਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਾ। ਜਦੋਂ ਸਫਾਈ ਦੇ ਬੈਰਿਸਟਰ ਨੇ ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪੁਛੀ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਹੀ ਵੂਲਵਰਹੈਂਪਟਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜਿਹਦੀਆਂ ਉਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਾਰ ਤੇਰੀ ਤੋਂ ਫੜੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਸਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਮੇਰੀ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ — ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੋਨਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਇਕ ਫੋਟੋਗਰਾਫ ਬਸਰੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨ ਲੈ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੋਟੋ ਦੇ ਬਾਰੇ ਬਸਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਠੇਕਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਥੇ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਆ ਕੇ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਕ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਲੈ ਕੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਵਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ — ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਸ਼ੀਨ ਗੰਨ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਲੈ ਲੈ। ਉਸ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀ।

ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰੇ ਨੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਉਹਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਸਵੀਰ ਦੱਸੀ ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੀ। ਇਕ ਗਰੁਪ ਫੋਟੋ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੈਂਪ ਦੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਵਿਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਸਰੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦਿਤੇ ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਦਿਆਂ। ਮੈਂ ਜਦ 1984 ਵਿਚ ਇੰਡੀਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਘਰ ਮੈਂ ਕੋਈ 60000 ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੈਸੇ ਸਮੇਦਿਕ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਨਕਦ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹ ਪਸਤੌਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਬਸਰੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਸਟੋਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਬਸਰੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈਡ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਏ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀਆਂ ਕਈ ਸੌ ਫੋਟੋਆਂ ਲਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਫੋਟੋਆਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਫੰਡ ਲਈ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਭੇਟ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇਤਾ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨਾਲ। (ਫੋਟੋ: ਗਰੇਵਾਲ)

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਜੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਇਸ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਉਹ ਨਿਧੜਕ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸੰਪਰਦਾਇਕ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਸਿਖਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

***

'ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ' ਸਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਗੁ. ਕਾਮਾਗਾਟਾਮਾਰੂ ਬਜਬਜ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਬਿਨੈਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਫਿਰ ਇਕਜੁਟ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ੍ਰੀ ਅਮਲ ਦੱਤਾ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸ ਉਤੇ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਰਾਜਕਤਾ ਫੈਲਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਗਰੀਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮੁਦਈ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਰਾਜਕਤਾ ਪਿੱਛੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਸੌੜੇ ਹਿਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਥੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

***

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਰਚਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦੋਵਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਲੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦਿਨ ਮਨਾਈ ਗਈ। ਕੀਰਤਨ ਹੋਏ ਤੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਕਲਕੱਤੇ ਵਿਚ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਰੋਡ ਉਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੋ ਟਰੱਕਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਲੱਦੇ 62 ਡਰੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਚੱਲੇ ਹੋਏ ਗੋਲੇ ਅਤੇ 27 ਅਣਚੱਲੇ ਕਾਰਤੂਸ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੈਂਟਰਲ ਕਲਕੱਤਾ) ਸ੍ਰੀ ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੋਂ ਦਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਮਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਵੇਂ ਲਾਰੀਆਂ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਪੁਲੀਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹਨ

***

ਕਲਕੱਤੇ ਦੇ ਮੋਮਨਪੁਰ ਖੇਤਰ ਵਿਖੇ ਦੁਪਹਿਰ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਅੱਗ ਦਾ ਇਕ ਗੋਲਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੁਸੈਨਸ਼ਾਹ ਰੋਡ 'ਤੇ ਉਤਰਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਸ਼ੀਨਗੰਨ ਦੇ ਫਾਇਰ ਵਰਗੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਲੋਕ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਇਧਰ ਉਧਰ ਨੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਸ਼ਾਇਦ ਬੰਬਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੜਕ 'ਤੇ ਭੀੜ ਬੜੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਹ ਗੋਲਾ ਸੜਕ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਲੱਗਾ ਤੇ ਫਿਰ ਉਪਰ ਨੂੰ ਉਠਿਆ ਤੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੈ।

***

ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਕੱਪ ਮੈਚ 24 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਇਥੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਆਮਦ ਕਾਰਨ ਕਲਕੱਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਯਤਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਵਿਚ ਰਾਤ ਸਮੇਂ ਅਦੁੱਤੀ ਸਜਾਵਟੀ ਬੱਤੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਮੈਦਾਨੀ ਜੰਗਲੇ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਫੁੱਟਪਾਥਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਅਤੇ ਸਫਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਜੰਗੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਈਡਨ ਗਾਰਡਨ ਸਥਿਤ ਰੰਜੀ ਸਟੇਡੀਅਮ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਥੇ ਮੈਚ ਹੋਣੇ ਹਨ, ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਰਿਆਸਤ 'ਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਹਮਲੇ —

ਖਬਰਾਂ ਹਨ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਨੇੜੇ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਕ ਰਾਜ ਨਿਊਜਰਸੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਛ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ 'ਡਾਟਬਸਟਰਜ਼' ਨਾਂਅ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਗਲੀਆਂ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁਖ ਭਾਰਤੀ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਊਜਰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੋਂ ਚਿੜ੍ਹ ਕੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਮਲੇ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਅੰਥਨੀ ਨੇ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਸ: ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਇਕ 15 ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਜਦ ਸੋਮਵਾਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੁਛ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਨਵਰੋਜ਼ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ। ਨਵਰੋਜ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਅਮਰੀਕੀ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਕਾਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੁਲਸ ਨੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਫੜੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਅਤੇ ਠਾਕਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਜੰਗ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਜੈ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕਢ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਉਥੇ ਇੰਕਾ ਵਿਚਲੀ ਲੜਾਈ ਨੇ 'ਬਾਹਮਣ ਬਨਾਮ ਠਾਕਰ' ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੰਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਟਕਰਾਓ ਵਿਚ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟਾਂ ਵਿਚ ਠਾਕਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਵੀਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਠਾਕਰਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਅਗੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਵਫਾਦਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗਿਆ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਵਿਚ ਰਾਜਿਆਂ (ਠਾਕਰਾਂ) ਨੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਉਸੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਪਿਠ ਵਿਚ ਛੁਰਾ ਘੋਪਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਵਮ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਰਾਜ ਵਿਚਲੇ ਠਾਕੁਰਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੇ ਠਾਕੁਰਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਠਾਕੁਰ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਭਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਤੇ ਜਵਾਬੀ ਵਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀ ਬਿਰਾਦਰੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅਗੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਇਥੋਂ ਤਕ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਗਜ਼ਨਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੰਦਰ ਸੋਮਨਾਥ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਮੰਦਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦਾ ਗੁਪਤ ਰਸਤਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਰਾਜਾ ਜੈ ਚੰਦ ਨੇ ਜੋ ਗਲਤ ਕਦਮ ਚੁਕੇ ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਹੀ ਚੁਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਬੋਫੋਰਸ ਅਤੇ ਫੇਅਰਫੈਕਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਗਲਤ ਸਲਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੀ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਕਮਲਾਪਤੀ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਾਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਠਾਕੁਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿਤਾ ਉਸਨੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੇ

ਪੰਜਾਬ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਚਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਪੀੜਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਗੰਭੀਰ ਹੈ। ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਬਲਿਊ ਸਟਾਰ (1984) ਪੂਰੇ ਸਿੱਖ ਸਮੁਦਾਇ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਲਈ ਗਹਿਰੀ ਚੋਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਚੋਟ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਨੇ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾ ਬਣਾਇਆ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਰੰਗ ਨਾਥ ਮਿਸ਼ਰਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਜਾਂਚ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਿਪਾ-ਪੋਚੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਨਫਰਤ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬਲ ਬਣਾਇਆ।

ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਆਸਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਏਨੇ ਬਦਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਆਸਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਜਾਣੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਸਨ। ਸਮਝੌਤੇ ਮਗਰੋਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਕਾਹਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਨਸਰਾਂ ਨੂੰ ਅਲਗ ਥਲਗ ਕਰਨ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਮੁਹਿਮ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਸਰਦਾਇਕਤਾ ਘੱਟ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਇਹ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਥਿਰ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਸਿੱਖ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਬਰਨਾਲਾ ਵਜ਼ਾਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਚਰਮਰਾਉਂਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਧੜੇ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਸਕੀ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਬੀਤਦੇ ਗਏ ਇਹ ਵਜ਼ਾਰਤ ਗੈਰ-ਅਸਰਦਾਰ ਟੋਲਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਸਾਖ ਵੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਗਈ।

ਪਰ ਬਰਨਾਲਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰਾਜ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚਲੇ ਭੰਬਲਭੂਸੇ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸੁਮਦਾਇ ਵਿਚਾਲੇ ਸਫਬੰਦੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪਕੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਜ਼ੁਲਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਅਸੀਮਤ ਦਮਨਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਰਗਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ ਹੀ ਹੈ, ਜੋੜਿਆ ਨਹੀਂ — ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਡੂ ਵਸੋਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਰਗਾਂ ਤੋਂ ਪਨਾਹ ਤੇ ਮਦਦ ਮਿਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਵਸੋਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਰਗ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕਾਜ਼ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਪਨਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਨਫਰਤ ਹੀ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਈ 'ਤੇ ਉਤਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਪ੍ਰਤੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਘਿਰਣਾ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਸੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਿਚਾਲੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਜ਼ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਘੁਲਣ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜਿਆ ਹੈ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ (ਕੇਂਦਰ ਦੇ) ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਰਗਰਮੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਮੂਹਿਕ ਲਹਿਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਪਾਸਿਓਂ ਤਾਰੀਫ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿਸਾ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਅਸਰਦਾਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪਾਈ ਪਿਰਤ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੁਟਬੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਜਨਤਾ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਕੀ — ਦੁਕੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹਨ। ਭਾਜਪਾ ਹਿੰਦੂ ਵਪਾਰੀ ਤਬਕੇ ਦੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉਚੇਰਾ ਉਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਕਾਂਗਰਸ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੂਰਾ ਸੂਬਾ ਵੱਖਵਾਦੀ ਟੋਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਦਰੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝੇ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰੀ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਜ਼ਾ ਦਹਿਸ਼ਤ-ਵਿਰੋਧੀ ਐਕਟ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕਦਮ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਐਕਟ ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚਲੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੁਵਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਪੁਲੀਸ ਤੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਦਮਨਕਾਰੀ ਹੈ।

ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਉਕਤ ਐਕਟ ਸੰਬੰਧੀ ਬਿਲ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਗ੍ਰਹਿ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਨੇ ਖੁੱਲੇਆਮ ਇਕਬਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਠੱਪ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਅਸੀਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਇਕ-ਪਾਸੜ ਹਿੰਸਾ ਲਈ ਪੂਰਵ-ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵਡੇਰੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪਿਸਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਨਿਖਿਲ ਚੱਕਰਵਰਤੀ

ਕਲ ਦੀ ਗੱਲ, ਅੱਜ ਦੀ ਗੱਲ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਸਟਰ

ਕਲ ਦੀ ਏ ਗੱਲ ਅਜੇ ਕਲ ਦੀ ਏ ਗੱਲ
ਦਿੱਲੀ-ਦੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹੱਥ ਲਹੂ 'ਚ ਬੇਦੋਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਰੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਵਿੱਚ ਦੰਗਿਆਂ ਦੇ ਝੂਲਦੇ ਤਰੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਗੱਲ ਖੱਦਰੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦੇ ਲਫੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹਾਏ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇਜਿਆਂ ਤੇ ਟੰਗਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

★

ਘਰਾਂ ਸਾੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹੱਥਾਂ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੱਢੇ ਹਾੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹੱਥਾਂ ਵੱਢਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਢਿੱਡਾਂ ਪਾੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਫੇਰ ਵਾਂਗ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਉਜਾੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹਿੱਤ ਰਾਜਸੀ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਪੁਆੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

★

ਚੂੜੇ ਟੁਟਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਬੋਲ 'ਹਾਕਮਾਂ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੋਂ ਉਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਪੇੜ ਡਿੱਗਦਾ ਤਾਂ ਭੋਂ ਦੇ ਹੁਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹਾਏ ਗੁੱਝੜੇ ਸੰਕੇਤ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਏਸ ਪਿੱਛੋਂ ਚੱਲੇ ਖੂੰਨ ਦੇ ਫੁਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

★

ਘੱਲੂਘਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਲੋਕਰਾਜ ਵਿਚ ਚੰਦਰਿਆਂ ਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਪਏ ਘੁੰਮਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੱਤਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਅੱਖਾਂ ਰੋਂਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਟੁੱਟੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹਾਏ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਚਦੇ ਅੰਗਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਅਜ ਦੀ ਏ ਗੱਲ ਅਜੇ ਅਜ ਦੀ ਏ ਗੱਲ
ਖੂੰਨੀ ਚਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਪੱਸਰੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਵੱਖਵਾਦ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਦੇ ਜਠੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਬੱਸਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਦੀ ਗਲ ਪਾਂਧੀ ਘੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਘਾਟ ਮੌਤ ਦੇ ਉਤਾਰਿਆਂ ਬਥੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਗੁੰਡੇ ਵਿਹਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਗਲੀ ਗਲੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੇ ਫੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਵਿਚ ਪੂਜਾ ਅਸਥਾਨਾਂ ਪਾਪੀ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਮਾਰ ਕਾਟ ਦਿਆਂ ਸਾਕਿਆਂ ਲੰਮੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਸ਼ਾਮਾਂ ਗਮਗੀਨ ਰੋਂਦਿਆਂ ਸਵੇਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਗੱਦੀ-ਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਵੈਰੀ ਦੇਸ ਦੇ ਤੇ ਖੂੰਨ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਸਾਮਰਾਜ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਮੂਲਵਾਦ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਲੋਟੂ ਦੇਸੀਆਂ ਬਦੇਸੀਆਂ ਦੀ ਯਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਛੰਨਾਂ ਢਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੇ ਭਾਰਿਆਂ ਮੁਜ਼ਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਹਿੰਦ ਵਾਸੀ ਭਾਈ ਭਾਈ ਦਿਆਂ ਨਾਹਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਦਾਤੀ ਥੌੜਿਆਂ ਦੀ ਮਿੱਤਰਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਦੇਸ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਕਿਆਂ ਉਲਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ
ਪੈਣੀ ਲੋਟੂਆਂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਠੱਲ
ਜਿੱਤ ਕਾਮਿਆਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਏ ਹੋਵਸੀ ਅਟੱਲ

CANADA
DARPAN
INTERNATIONAL EDITION

20 bus passengers burnt to death

Bhatinda, At least 20 passengers were killed and six others seriously injured when a Punjab Roadways bus turned turtle and caught fire near village Kalyan Sukha, 30 kms from here Oct. 15

Unofficial report however said that 40 persons were burnt to death.

The tragedy occurred on the Bhatinda-Moga road when the front tyre of the Bhatinda-bound bus coming from Jalandhar burst and the bus turned upside down.

SGPC elections

Head priest endorses call for Sarbat Khalsa

Rival factions claim presidentship

Clash between UAD and Akali Dal (L) supporters at Gurdwara Keshgarh Saheb, Anandpur Sahib, on Oct 16

Anandpur Sahib, —In a major twist in the Sikh politics, rival Akali groups today declared elected "unanimously" their own set of office bearers to the Shiromani Gurdwara Prabandhak Committee after clashes in the historic gurdwara Takht Keshgarh Sahib here October 16.

While the Unified Akali Dal claimed that its candidate G S Tohra was declared elected as SGPC president, Akali Dal-L claimed that the new SGPC president was its nominee, Mr Harcharan Singh Hudiara.

The two groups, which organised parallel meetings, also announced unanimous election of their candidates for the two vice-presidential posts, a secretary and the 11-member executive committee.

This is the first time in the 62-year history of the body which manages Sikh gurdwaras that there are two rival set of office bearers.

The trouble arose when some SGPC members and supporters of the Barnala group were attacked by a group of youths while proceeding towards the meeting venue. The security forces moved in and the rival groups dispersed.

Among those manhandled were Mr Gaggandeep Singh, son of Mr Barnala, Mr Kabul Singh, former SGPC president, Mr Baldev Singh Mann, former minister in the Barnala cabinet and Mr Manjit Singh Khaira, general secretary of the Akali Dal-L. About six persons were injured.

While the supporters of Unified Akali Dal held their meeting on the upper floor of the gurdwara, the Barnala group's gathering was held on the ground floor. Both the groups later declared their respective candidates as the SGPC office bearers.

The Unified Akali Dal claimed that 76 SGPC members had signed the register but actually 65 out of an actual voting strength of 120 were present in the meeting when the election took place. The party claimed that some of the office bearers declared elected at the meeting of the Barnala group had also signed the register kept in their (UAD) meeting.

This was, however, denied by some of the concerned members. Some others, however, admitted having signed the register but said they had merely marked their presence.

Mr Barnala claimed that 60 SGPC members were present in his meeting. Nineteen of them had gone on the upper floor to mark their presence but later they attended the gathering organised by Akali Dal-L. The UAD was including them among its supporters.

The UAD nominated group declared elected is: Mr G S Tohra (president).

The detained head priest of Akal Takht, Bhai Jasbir Singh, endorsed the "Sarbat Khalsa" summoned by the four head priests at the Akal Takht on 22 October and has recommended removal of the acting head priest of Akal Takht, Prof Darshan Singh.

In a letter purported to have been written by him from Tihar Jail, Delhi and addressed to entire Sikh community, the detained head priest said that Prof Darshan Singh "failed to come up to expectations of the Sikhs".

Chinese seek tourists

BEIJING — China's Communist party congress provided a forum today to promote an investment project on a tropical island southwest of Hong Kong. Officials at the congress outlined China's boldest flirtation yet with capitalism, providing details of their plan to lure sun-seeking tourists

India rejects LTTE offer

IPKF enters Jaffna

COLOMBO, Indian Peace Keeping Force (IPKF) overcame stiff resistance from the LTTE and took over Urumpirai early this morning.

Urumpirai was one of the most heavily fortified Tiger positions and 111 militants are said to have died in Urumpirai.

The IPKF is consolidating its position on all sides and advancing steadily into Jaffna town. From the Navatkuli axis, the Indian army is reported to have reached the outer parameters of Jaffna where 16 Tigers were killed. In Kopai north, which the IPKF took yesterday, there were five attacks from the Tigers through the night from behind the IPKF positions. The Indian column advanced from Kankesenturai to Jaffna towards Uduvile and Sudemalai.

The LTTE commander for Chunnakam is reported to have been killed. The Indian casualties have gone up to 80 with a CRPF jawan killed in a mine blast in Karaveti in Vadamachari area. Thirty-two IPKF men were injured in the last 24 hours and only one was killed. The official figure of IPKF deaths given in the last 24 hours seems doubtful, as the major grouping which took place in Urumpirai could have caused more casualties on the Indian advancing force.

Meanwhile, behind the scene efforts are on to stop the bloodbath in Jaffna. The Indian high commission spokesman, however, made it plain that "there can be no question of ceasefire without the LTTE agreeing to unconditional surrender of arms and publicly agreeing to honour the Indo-Sri Lankan agreement."

The Tigers had from the beginning spoken on their reservations about the accord and had declared after the cyanide suicides that they openly repudiate it.

General Harkirat Singh, chief of the IPKF in Palaly, had agreed to stop the IPKF firing for three hours to allow the Tigers time to lay down and surrender their arms. Mr Mathaya's reply was that the laying down of arms had already been worked out earlier between him and the first secretary (political) of the Indian high commission.

A feeler from the Indian side will probably be sent to the LTTE for unconditional surrender of arms by tomorrow, when the Indian Red Cross chief in Colombo is scheduled to go to Jaffna, with his Sri Lankan counterpart.

A communication in the form of a telegram purporting to be a letter from LTTE chief V. Prabhakaran, received by the Prime Minister's office was considered by the Cabinet Committee, which felt it could be a ruse to buy time to allow the LTTE cadres to slip away from Jaffna town to other parts of Sri Lanka, while the leadership continues to prevaricate.

The reason for the Government's decision on the communication was possibly reflected in the remarks of the Foreign Office spokesman who said in response to newsmen's queries that the telegram was no different from the earlier communications.

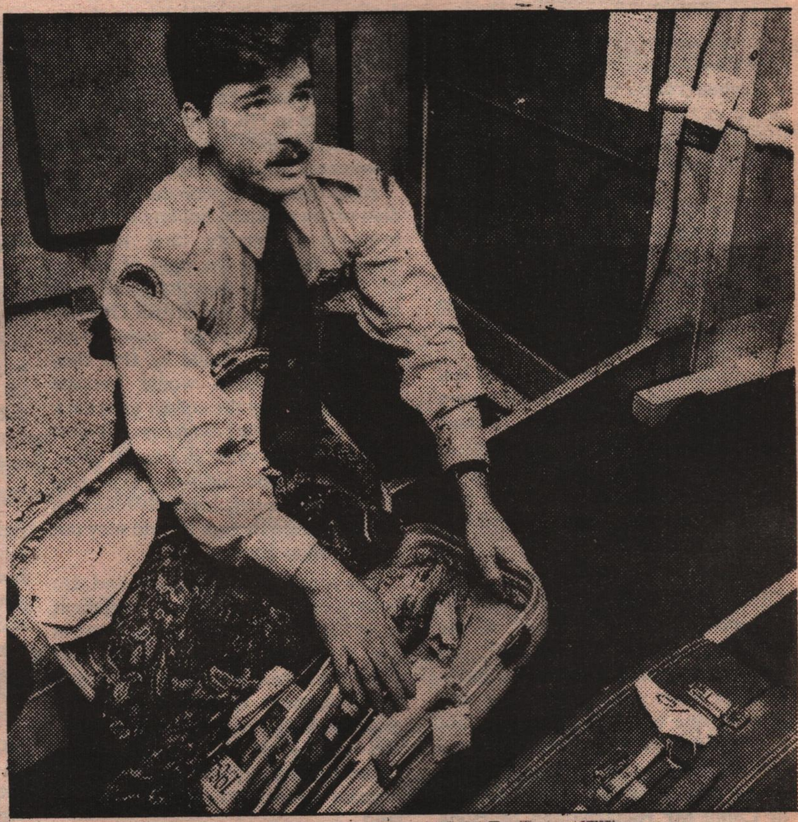
The Government had always attached the highest priority to peaceful persuasion. The whole objective of the Indo-Sri Lanka agreement had been to ensure the return of peace and normalcy to the island and secure the legitimate interests of the Tamils.

The spokesman expressed the hope that the LTTE would even now join this process and start working for the interests of the Tamils of Sri Lanka—

Tamils abroad protest

WASHINGTON, The US committee to stop genocide of Tamils in Sri Lanka, met the Indian Consul General in Chicago and demonstrated in protest against the Indian action in Sri Lanka.

The demonstrators, representing Sri Lankan Tamils and their sympathisers from the midwest and west, carried placards reading: "We would rather be killed by Sinhalese than by 'friendly Indians". "Stop the killings immediately".

CUSTOMS officer Doug shows where new machine detects narcotics in false bottom of suitcase.

Indians Protest in New Jersey

JERSEY CITY (New Jersey), Indian immigrants marched to protest against recent attacks that have left one man dead and another in a coma, violence they say is racially motivated.

They say they would complain to the Prime Minister, Mr Rajiv Gandhi, when he visit the US-

"Our people love peace," said Dr Lalitha Masson, who chairs a committee of Indian leaders that coordinated the yesterday's rally. "But we have been pushed so far."

About 650 Indian men and women, many wearing traditional saris, marched with their children in the chilling rain down John F. Kennedy boulevard, as they commemorated the 118th birthday of Mahatma Gandhi.

Two Indian men have attacked in recent weeks in incidents that the community claims are racially motivated.

Mayor Anthony R. Cucci said police patrols in the Jersey City Heights Section — the centre of the Indian community — had been stepped up since Dr Kasuahal Saran, 28, was found beaten up and lying in a street on October 1.

Dr Saran had been in a coma until recently, and yesterday remained in critical condition at university hospital in Newark, said the Jersey City police chief of patrol, Mr Raymond Blasczak.

Authorities have been unable to confirm allegations that Dr Saran's beating was racially motivated, Mr Blasczak said.

But Mr Cucci said last week that the beating and fatal assault on an Indian man in nearby Hoboken last month "appear to be attacks on the Indian population."

Navroze Mody, 30, of Jersey City died on September 30, three days after being beaten up by a group of youths on a street corner, according to the Hoboken police chief, Mr George Crimmins.

However, Mr Crimmins has said the assault "definitely was not racially motivated" because the attackers did not know the man was Indian.

In a telephonic interview today, Mr Hardayal Singh, New York's honorary human rights commissioner, said he had received support from ethnic Indian groups in the US and if possible, a nationwide protest would also be launched.

Last week, two officials of the Indian consulate in New York visited Jersey City, met community leaders and told them that the interests of Indian nationals would be safeguarded, sources said. They were assured that, if harassment persists, the matter would be taken up with the authorities concerned, through diplomatic channels.

But Mr Singh said the consulate had "not been very helpful" in the situation, even though several victims held Indian passports.

Sarbat Khalsa on Diwali day

AMRITSAR, The four head priests announced the holding of "Sarbat Khalsa" on October 22 (Diwali day) here at the Akal Takht in the Golden Temple complex.

The announcement was made at a press conference in the Darshan Deori of the Temple complex by Mr Kashmir Singh, Mr Sawinder Singh, Mr Jaswant Singh and Mr Puran Singh.

In their resolution, they said that keeping in view the present crisis faced by the Sikh Panth to forge panthic unity and in accordance with the resolution of the "Sarbat Khalsa" held at Akal Takht on January 26, 1987, which authorised the convening of "Sarbhat Khalsa" on the occasions of Diwali and Baisakhi to resolve any crisis, such conventions of "Sarbat Khalsa" were in accordance with their religious traditions.

Zia will watch World Cup final

ISLAMABAD, The Pakistan President, Gen. Zia-ul-Haq, will watch the Reliance World Cup final at Calcutta on Nov. 8.

"The matter has already been settled," he told newsmen who referred to speculations about his visit to India next month.

Gen. Zia said he would visit Calcutta to watch the final and not for cricket diplomacy.

Gen. Zia apparently referred to his trip to New Delhi and Jaipur early this year to watch a cricket match at the height of border tension between the two countries.

Kishore dead

Bombay, Noted playback singer, actor, director and film producer Kishore Kumar died at his residence following a heart attack here October 13.

He was 58. He is survived by his wife Leena Chandavarkar and two sons.

Kishore Kumar's passing away plunged filmdom into mourning. Many of the top film personalities rushed to his residence on hearing the news. They included Rahul Dev Burman his guru with whom, he had worked on several songs that delighted and enthralled hundreds of thousands of film lovers in the country.

Kishore Kumar's father, Kunjbehari Ganguly, was a reputed barrister of Khandwa in Madhya Pradesh. The first to enter films was Kishore's elder brother Ashok Kumar who joined Mukherjee's unit in Bombay talkies.

Ashok Kumar's success spurred Kishore to join Hindi films, along with his younger brother Anoop Kumar, all three of whom starred in the memorable *"Chalti Ki Naam Gadi"*, which really set them going on their career.

Information and Broadcasting Minister Ajit Kumar Panja expressed deep shock over the death of the famous actor.

Internationally renowned film maker Satyajit Ray described Kishore Kumar's death as "a great loss to the nation and especially to the entire film world".

Playback singer and composer Asha Bhonsale, who has had a long association with Kishore Kumar which made them the most popular playback singer duo, described his death as "shocking and untimely".

Maharashtra Chief Minister S B Chavan expressed "profound sorrow" at the death of Kishore Kumar.

Gulf has 65% expatriate labour

BAHRAIN — The total size the labour force in the six Gulf of -operation Council (GCC) countries is estimated at about six million, tri per cent of which are believed to 65 non-nationals.

Date from recent censuses in the Gulf area revealed that the rate of Growth of the non-national labour force in the GCC countries was still high (9.5 per cent) during the first half of the eighties, though this was about half the size achieved during 1975-80 period. In Kuwait, this rate was 6.8 per cent and 11.8 per cent respectively, compared with 9.2 per cent and 14 per cent in the UAE.

Expatriates in the six Gulf states were estimated — by the United Nations Economic and Social Commission for West Asia — at around 6.9 million in 1985 or close to 44 per cent of the region's total population.

Although Saudi Arabia absorbed by far the largest number of migrant workers, dependence on non-nationals was greatest in the UAE and Qatar, where the percentage of expatriates in the total population in 1985 was about 75 per cent and 72 per cent respectively. The percentage was lower in Kuwait (60 per cent) Saudi Arabia (38 per cent), in Bahrian (36 per cent) and in Oman (32 per cent).

The size of the female labour force among nations in the region is quiet small, whereas Bahraini women constituted about 17.5 per cent of the country's workforce, (according to 1981 census), the size of female labour force participation is lower in Kuwait (13.8 per cent) and in Qatar (7.7 per cent.

The Gulf area has also a higher percentage of males than females, most of the expatriates especially the larger number of unskilled labour, are single men whose families do not accompany them during their employment period in the region. The ratio differs from one country to another, but it could reach the high level of 2 to 1, as in the UAE.

The distribution of migrant workers in the Gulf by ethnic origin differs from one country to another. While the majority of migrant workers in Saudi Arabia and Kuwait are Arabs, most of the non-national work force in UAE. Bahrain, Oman and Qatar are Asians.

Again, the level of dependence on expatriate labour differes from one economic sector to another and varies among the various Gulf countries. The concentration of migrant workers is most evident in the manufacturing, construction, trade and finance sectors. Most workers in industry are non-nationals, the percentage is lowest for Saudi Arabia (67 per cent) and highest in Qatar 98 per cent).

The dependence is even higher in construction, where it is estimated that in 1985 close to 85 per cent of all construction workers in the Gulf were expatriates. There has also been a high percentage of expatriates in the services sectors, mainly in low wage activities like drivers, house helpers, waiters, tailors, barbers and personal services.

On the other hand, national predominate in the traditional sectors of economy, namely, agriculture, fishing, especially in Saudi Arabia and Oman, mining, utilities and services, particularly in Government sectors where administrative jobs for nationals are almost guaranteed and in the trade and private business sector were many nationals are self-employed.

The latest census of Kuwait carried to in 1985 showed that while 60.8 per cent of active polulation were engaged in private sector activities, public sector entities provided employment for 36.8 per cent of the total. A large percentage of the national labour force (78.5 per cent) was employed in the public sector while expatriates were mostly employed in the private sectors of the economy.

Nationals in Saudi Arabia and Bahrain represented a more balanced distribution by economic sector than elsewhere in the region. The dominance of expatriates is apparent only in construction and to a lesser degree in manufacturing. Nationals in the two countries constitute a majority in the mining sector, 80 per cent and 75 per cent respectively: in the utilities sector, 70 per cent and 65 per cent respectively: 55 per cent and 48 per cent respectively in services and 47 per cent and 37 per cent respectively in trade and finance.

An interesting feature of the Gulf job restructuring is that the Gulf countries national labour force was concentrated in three main occupations "clerical workers", "service workers and productions workers" considering the economically active population by occupation.

The high percentage of clerical workers which ranged from 18 per cent of economically active Saudi nationals to 24 per cent for Kuwaiti nationals reflects the expansion of government sectors, giving priority to the recruitment of nationals.

Indians Assured

NEW DELHI, — Hong Kong residents of Indian origin with extensive business interests are being reassured by China about their future once the British colony goes back to the mainland Government.

The President of the Hong Kong Indian Chamber of Commerce, Mr Gyan T Vachani, said her today that confidence in the economic future of the island had returned so fast that "business is booming".

Vachani who is on a visit here, said that one indicator of this return of confidence was the sharp rise in share price index by 500 points in the recent weeks. The index was now hovering abouve 4,000 points. Real estate was also booming.

Mr Vachani said that more or less those who had left Hong Kong were returning, even though some of them might have made a base for themselves elsewhere. Among other signs of return of confidence was the fact that exports from the island colony were going up sharply.

Asked about apprehensions that several HK residents had about the projected transfer of power to the Chinese Government in 1997, Mr Vachani said that a number of Chinese officials were visiting the place and assuring the business community about the future. As for the future of the Indians there, he recalled that during a recent visit of the Indian Ambassador in China Mr Ranganathan to Hong Kong, he had given the impression that the Chinese Government would respect the Indian rights there.

Mr Vachani pointed out that the fact that Indians though only 16,000 controlled 10 to 12 per cent of the island's economy was an important factor in this. The current state of China-US relations and the projections for the future were also helping return of confidence in HK.

"This has given us the confidence. The crisis that seemed to hover over our people in HK sometimes back, is no longer there," the Chamber of Commerce president said.

Asked about the demand of the Indian origin passport holders of British overseas nationality, that the UK should give them the right of abode, Mr Vachani said that the pressure is being kept up on the British Government. The problem with these passport-holders would be that they and their children would become Stateless the day the colony goes back to China as the overseas passport would be of no value as a travel document. HK residents were expecting that the UK would ultimately relent on this issue even though Britain may not say anything now.

The people of Indian origin had also been pressing the Indian Government to let them build a new Hong Kong in the Andaman Islands. They had offered to raise substantial resources for investment in such a free-trade area. Mr Vachani pointed out how HK was adding to the wealth of the Chinese mainland through the free enterprise system prevailing in the island.

The HK residents were also pressing for self-Government in the colony. A referendum was held.

AISSF activists' judicial remand

NEW DELHI, — The judicial remand of the two All India Sikh Students Federation (AISSF) activists who allegedly hatched a conspiracy to blow up several important buildings in the Capital last year was extended till Nov. 11 by the special Sessions Judge, Mr B. N. Chaturvedi.

Gurnam Singh and Sukhbir Singh Kalsa were arrested by the crime branch police for their alleged involve-

Plea to vote rejected

NEW DELHI, Two members of the Shiromani Gurdwara Prabandhak Committee (SGPC) Jathedar Harcharan Singh and Bir Bahadur Singh arrested by the Delhi police under the Anti-Terrorist Act were today denied permission by a Delhi court to be taken to Anandpur Sahib under escort for casting their vote in the October 16 SGPC presidential elections.

"Though a person has got a sacred right to cast his vote this right cannot be compromised at the risk of creating law and order problems as has been strongly apprehended by the State," the Additional Chief Metropolitan Magistrate Bharat Bhushan observed while rejecting their joint prayer.

The designated special public prosecutor for terrorist cases R. K. Khanna opposed the plea of the accused on the ground that "their presence at Anandpur Sahib is likely to cause tension in the area as also lead to a serious law and order problem for the Punjab police." police would simply mean hampering and interfering in their investigation.

The magistrate said under the circumstances and especially in view of the apprehensions in the mind of the prosecution that either the accused persons would be killed if taken to Anandpur Sahib or that they may be freed by miscreants from the lawful custody of the Delhi police, he did not see any justification in giving a direction to the police.

Jathedar Gurcharan Singh and Bir Bahadur Singh were among the five accused persons arrested by the Delhi police on October 10 for alleged terrorist activities and had been remanded to police custody till October 19.

Winter session

The winter session of Parliament is being convened in early November and the Houses are expected to meet from Novemb16.

Al drug trafficking case suspended

Lagos, The drug-trafficking prosecution of Air India has been suspended indefinitely following a Nigerian official's request for time to seek an out-of-court settlement of the case.

Lawyers representing Nigeria's customs office requested the court of appeals grant a long adjournment in which a solution of the case against the airline could be found, the report said. Further hearings in the case were suspended indefinitely.

On Friday, a special tribunal suspended proceedings against three Air India crew members charged with drug trafficking.

The same day, the Nigerian Government announced it had reached an agreement with Air India

Swraj eyes US companies

NEW YORK, Mr Swraj Paul, India-born industrialist based in London, is trying to acquire some American companies which will be his Caparo group's first ventures in the US.

After discussions on this here earlier this week, Mr Paul said on Saturday before leaving for London that he had in mind concerns which produce industrial products rather than consumer goods. His initial investment would be about $ 25 million and he was looking for units with an annual turnover of around $ 60 million.

He said he was interested in acquiring concerns which manufacture steel products and wires and cables. These are likely to be located in east coast or mid-west of US, he added.

Mr Paul's group already manufactures steel tubes in Canada, where it has an annual turnover of $ 30

MONEY MATTERS

million. Caparo group has several steel manufacturing units in Britain.

Recent press reports in India have stated that Mr Paul has made a firm offer for $ 100 million to an American engineering company. He did not comment on these reports.

About his controversial investments in Escorts and DCM in India, which he withdrew, Mr Paul said it was sad that DCM had not yet paid back Rs 7.5 crores to him. That amount was more than half of the total due from the company to him and even for the money already paid by DCM, the Reserve Bank of India had not so far given transfer permission.

Mr Paul denied rumours that he was not interested now in going ahead with setting up a Rs 800-crore fertiliser plant at Shahjehanpur in UP. 'Things are moving satisfactorily. All matters concerning the 1,200-acre land for the plant have been sorted out with the help of the UP Government. If there is delay, it is not on our part,' he said.

Maruti to cost more

The Maruti vehicles will be costlier by Rs 1,000 to Rs 1,500

Announcing the price hike on Oct 13, the Maruti Udyog Limited said it had become necessary as a consequence of the five per cent increase in customs duty on import of components and equipment from 20 September.

The price increase for different categories of Maruti vehicles, inclusive of excise duty, is: Standard car, van and car for the handicapped — Rs 1,000, airconditioned and delux car Rs 1,325 and Gypsy — Rs 1,500.

Vehicles cleared from the factory till 13 October are to be sold by the dealers at old prices, on the basis of the date of payment by customers.

Indo-Canadian edible oil tie-up

NEW DELHI. The vegetable oil, a basic commodity, is helping forge a new and important partnership between Canada—a nation producing surplus oil, and India—the world's largest importer of edible oils.

For the past three years, the two countries have been collaborating in a programme designed to increase India's self-sufficiency in edible oils and provide income and employment to thousands of farmers working in relatively marginal areas.

In the past few years Canadian agricultural development has focussed on two key areas: Stimulating the growth of edible oil and oilseeds industry and improving production and productivity in non-irrigated dry-land areas.

This shift in Canadian focus plus Indian collaboration in these efforts has resulted in remarkable progress, according to a publication of the Canadian International Development Agency.

Under the arrangement worked out with the National Dairy Development Board of India, Canada supplies canola oil on a concessional basis to the board, which markets the oil at prevailing prices.

The revenues generated are then utilised to promote the development of oilseed-grower co-operatives in Orissa, Maharashtra and Gujarat and to provide them with seeds, fertilisers and other requirements as well as technical services.

Under phase one of the project, signed in July 1983, Canada provided some $ 76 million in aid, which included both the oil donated as well as the technical assistance provided.

So far more than 220 local co-operatives have been formed, with a total membership of over 31,000 producers wth 52,000 hectares in production. The programme as a whole includes some 166,000 members and the oilseeds grown include groundnuts, rapeseed and mustard.

China alleges US plot in Tibet

Beijing, China says it supports national self-determination but not 'ethnic separatism' and has quoted a North Korean report accusing the US of plotting against China in Tibet.

Huang Jiahua, China's deputy permanent representative at the United Nations, said Kampuchea, Afghanistan, Namibia and Palestine were being denied their rights by other countries, the official New China News Agency reported on Wednesday.

But he added: "Support for national self-determination and incitement of ethnic separatist activities are two completely different matters.

"Some people... enjoy making indiscreet remarks and interfering in others internal affairs, and a few have even gone so far as to incite and support activities aimed at splitting the country and jeopardising its national unity", Mr Huang said in a UN speech.

The Chinese news agency, in a report from Pyongyang, quoted North Korea's *Rodong Sinmun* newspaper as saying the US had recently developed a plot "to drive a wedge between Tibet and other Chinese nationalities".

Reports from Washington said US congressmen are hoping to visit Tibet as soon as possible to investigate the violence during recent pro-independence demonstrations there and report on allegations of Chinese human rights violations.

"We fully expect that our congressional delegation will be received with the respect and courtesy to which it is entitled", representative Tom Lanton, a California Democrat, told a House of Representatives hearing on Tibet.

Mr Lantos said he and three other members of the congressional human rights caucus were hoping to go as soon as the Chinese authorities granted permission.

The possibility of what was believed to be the first official mission to Tibet by US lawmakers was first discussed with the Chinese embassy last week, according to an aide of Mr Lantos. There was no immediate official response, he said.

100 feared dead as ferry sinks in B'desh river

Dhaka, A ferry carrying an estimated 200 passengers sank in a river outside Dhaka fire brigade officials and witnesses said. They said about 100 people were missing.

The fire brigade at the port of Narayanganj, 19 kms east of this capital, said some 100 people, most of them on the upper deck of the 60-foot (18-metre) ferry M L Diana, jumped into the Sitalakhya river and swam ashore.

They said the fate of the other passengers was unknown. The overcrowded ferry sank around 1 p.m. local time about five km from Narayanganj.

Fire brigade divers reached the vessel in about ten-metre of water, but found no bodies inside, said a fire brigade official in a telephone interview.

He said the ferry was travelling from the Taltala trading centre, 32 km southeast of Narayanganj via the nearby town Munshiganj.

At least 75 college students had boarded the ferry at Munshiganj, overcrowding it.

"The ferry was perhaps carrying more than double its sanctioned capacity", said the official, who commented on condition of anonymity.

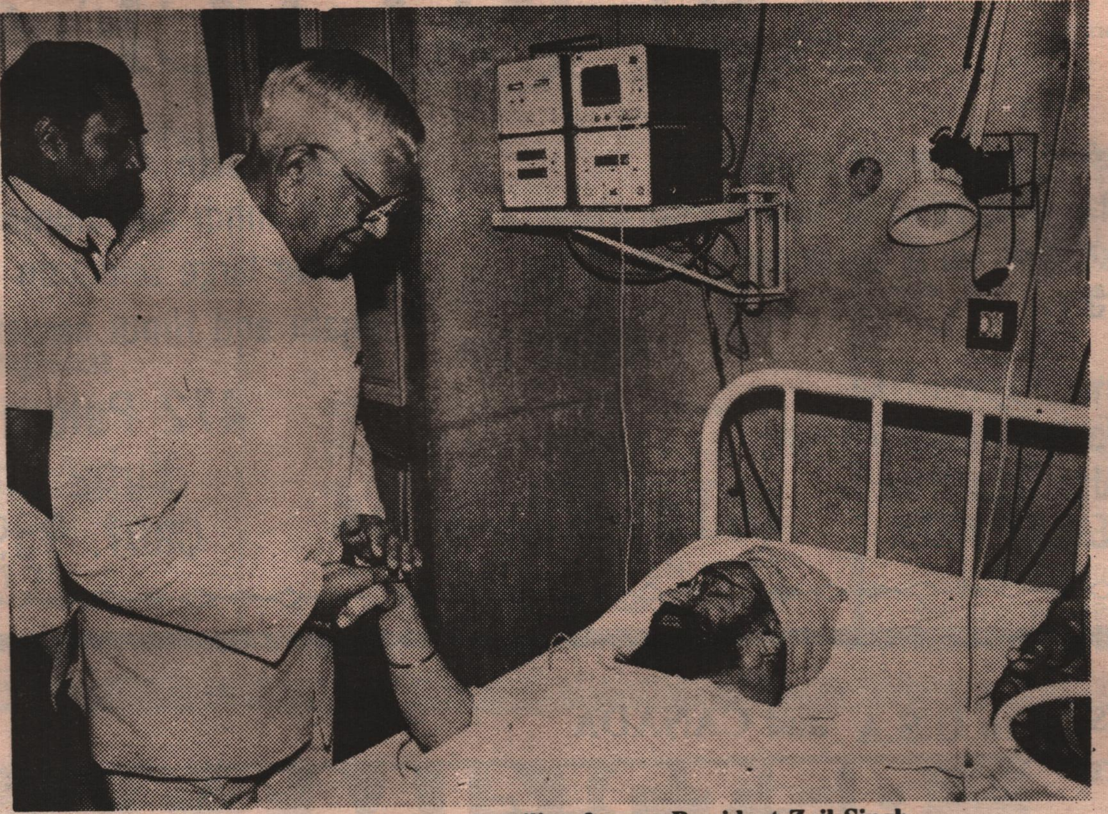
Mahabharata running on Broadway

NEW YORK, The hottest ticket in this town is not for any play on the famed Broadway—the Mecca of plays—but for 'Mahabharata,' a nine-hour stage production.

Mahabharata was translated into English by Peter Brook from French screenwriter Jean-Claude Carriere's French rendition.

The epic-play, sponsored in the main by the Hinduja Foundation opened at the Brooklyn Academy of Music's BAM, the (BAM), Majestic yesterday.

The arts and entertainment field in this city said that the Hinduja Foundation may have given close to a million dollars for the production and performance of the play. It is the only foundation that has backed the play for its staging in India, the United States and Britain. The US production is also funded among others by the Rockfeller and Ford Foundations.

President R. Venkataraman called on the ailing former President Zail Singh

Zail Singh in AIIMS

"I am feeling better," Mr Zail Singh told UNI at the intensive care unit of the All India Institute of Medical Sciences where he was admitted Oct 12.—

"Doctors told me to eat channa (gram) and drink hot water and I am following their instructions" a cheerful looking former President said.

Mr Zail Singh was brought here in the afternoon by a special plane from Ballia.

President R. Venkataraman was among the first callers to wish him "speedy recovery." Union Health Minister P. V. Narasimha Rao and Home Minister Buta Singh personally supervised the medical arrangements at the hospital.

Mr Zail Singh's wife Manjit Kaur, his daughter and other family members were in the ICCU unit. Tight security arrangements have been made outside the ICCU room.

He was brought in a special aircraft which landed at the Delhi airport at 1.15 p.m. An ambulance of the President's estate clinic took Mr Zail Singh to the AIIMS. "He had no problem during his one-hour journey from Varanasi to the Capital. He needs complete rest along with a thorough medical check-up", according to a doctor who travelled with him from Varanasi.

A team of medical experts is monitoring the condition of the 71-year-old former president at a special ward in the institute, Dr A. N. Safaya, medical superintendent, AIIMS, told this reporter.

Mr P. V. Narasimha Rao and a number of other leaders received Mr Zail Singh at the airport. The home minister, Mr Buta Singh, the minister of state for home, Mr P. Chidambaram, Mrs Gurdeep Kaur, daughter of Mr Zail Singh, Mr Basant Singh, his nephew, Mr Tarlochan Singh, former deputy press secretary, and a team of doctors accompanied the ailing former president from Varanasi.

India behind in population control

NEW DELHI, The progress of population control programmes in India "appears tardy and slow" compared to the achievements of most of the Asian and Pacific countries.

This has been pointed out in a report submitted to the Government by the Indian delegation which attended the recent meeting of the U.N. Economic and Social Council for Asia and Pacific Committee on Population held in Bangkok.

The impression gained during the deliberations was that "we need to pursue the family planning programme with greater earnestness and give greater emphasis to temporary methods of contraception", says the report.

The report says that the impression conveyed during the meeting was that India needs to take its population problem far more seriously and urgently.

It noted that the progress of most of the Asian countries in controlling their population seems impressive. Countries like China, Thailand, South Korea, Sri Lanka and Indonesia appear to have made remarkable progress in this direction.

South Korea and China have achieved very high level of couple protection rates and their birth rates are well under control. Their success appears to be mainly due to the ability to bring down mortality and infant mortality rates considerably, improve literacy and men participation in the labour force and introduce temporary methods of contraception on a large scale among the younger women.

Countries like Indonesia and Thailand have succeeded in designing suitable communication packages for the users of contraceptives. The problem of religion and other factors do not seem to come in the way of these efforts. Even Bangladesh appears to be making good progress in this direction the report pointed out.

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕਮਾਂਡੋ ਫੋਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਪੰਮਾ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਖਤ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਲਹਿਰ ਘਟ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਭਰ੍ਤੀ ਕਰਣ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਾ

ਕਹਾਣੀ

ਰਿਸ਼ਤੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

ਲੈ ਬਈ ਸੁਹਣਿਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾਣ ਤੇ ਤੇਰਾ ਕੰਮ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਕਰਤੱਵ ਪੂਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਕਹਿਣ ਵਾਂਗ ਮੇਰੇ ਮਾਪਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਪੱਕੀ ਉਮਰ 'ਚ ਹੀ ਵਿਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਲਾਡਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਪੱਕੀ ਉਮਰ 'ਚ ਧੱਕਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵਾਂਗ ਮੇਰਾ ਵੀ ਇਕ ਚਾਚਾ ਇੰਗਲੈਂਡ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਬੜਾ ਨੇਕ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ। ਉਹਦੀ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਮਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਅਜੇ ਤੱਕ ਲਛਮਣ ਚੋਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਹਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਥੇਰੇ ਉਹਦੇ ਕੰਨ ਭਰਨੇ ਚਾਹੇ, ਪਰ ਉਹ ਲੋਹ-ਪਾਈਪ ਵਾਂਗ ਹੀ ਰਹੇ, ਜਿਸ 'ਚ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ, ਹਵਾ ਪਰਵੇਸ਼ ਤਾਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਠਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਰਾਮ ਭਗਤੀ ਤੇ ਸ਼ਕ ? ਹਾਂ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖੋ, ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਲਛਮਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿੰਗ ਕਾਂਗ ਜ਼ਰੂਰ ਕਹੋਗੇ

ਖੈਰ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੰਨੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਬਣਵਾ ਕੇ, ਇਥੇ ਮੰਗਵਾਇਆ ਸੀ। ਤੇ ਬਾਪੂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ-ਮਲ੍ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਾਰ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਹੀਥਰੋਅ ਹਵਾਈ ਅੱਡਿਉਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਇੰਜ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਡੁਲ੍ਹਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹਾਂ।

ਸਕੂਲ ਦੀ ਉਮਰ ਰਹਿੰਦੀ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ। ਕੰਮ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਲਈ ਤਕੜਾ ਨਰੋਇਆ ਗੁਤਾਵਾ ਜਿਹਾ ਤਲ ਕੇ ਫਰਾਈਪੈਨ (ਫਰਾਇੰਗ ਪੈਨ) 'ਚ ਰੱਖ ਜਾਂਦਾ। ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ, ਮੈਂ ਜਦ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਫਰਾਇੰਗ ਪੈਨ ਦਾ ਢੱਕਣ ਚੁੱਕਦਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਗੁਤਾਵੇ ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਝੁਣਝੁਣੀ ਜਿਹੀ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ, ਇੰਜ ਗੁਤਾਵਾ ਕਿਵੇਂ ਖਾਵਾਂਗਾ ? ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਉਸ ਗੁਤਾਵੇ ਨੂੰ ਵਿਚੇ ਛੱਡ ਕੇ, ਭੁੱਖਾ ਹੀ ਸਕੂਲ ਚਲਾ ਜਾਵਾਂ। ਪਰ ਜਦ ਆਪਣੇ ਇਸ ਬਾਪੂ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਦਿਸਦਾ ਤੇ ਨਾ ਖਾਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਹੋਈ ਗਿੱਦੜ-ਕੁੱਟ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਤਾਂ ਚਾਅ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਕੀ ਜੁਰਅੱਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਖ ਵੀ ਚੁਕ ਸਕਦੀ। ਇੰਨੀ ਹਲਕੀ ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਇੰਨੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ 'ਚ ਸਕੂਲੇ ਪੈ ਕੇ, ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਨੀ ਕੁ ਉਚੀ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਮੈਂ ਵੀ ਕਿੰਗ ਕਾਂਗ ਦਾ ਭਤੀਜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਪਰ ਦਿਮਾਗੀ ਪੱਧਰ ?

ਸਕੂਲੋਂ ਆਉਣ ਤੇ ਬਾਪੂ ਖੂਬ ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਕਢਵਾਉਂਦਾ। ਜਿਸ 'ਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਯਥਾਯੋਗ ਭਾਗ ਪਾਉਂਦਾ। ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦੀ ਉਮਰ ਨੇ ਮਸੀਂ ਅੰਤਲੀ ਹਟਕੋਰੀ ਲਈ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਫ਼ਾਉਂਡਰੀ 'ਚ ਮੋਲਡਰ ਲੁਆ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਧੂਹ-ਖਿਚ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਗਿਝਾਉਣ ਲਈ ਮੇਰਾ ਅੱਧੋ ਅੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੱਚੇ ਧੂੰਏਂ, ਗਿੱਲੀ-ਸਿੱਲੀ ਸੁਆਹ ਦੀ ਹਵਾੜ੍ਹ ਉਡਦੀ ਧੂੜ ਤੇ ਮਹਿੰ ਜਿੰਨੇ ਲਗਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਖੜੀਆਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਦੌੜੂੰ ਦੌੜੂੰ ਕਰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਕੜਕਿਆ, "ਸਾਲਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਪਤੈ ? ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਜਾਪ (ਜਾਬ) ਤੇ ਲੁਔਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਖਰਚ ਕੀਤੈ ? ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਤੇ ਦੋ ਬਰਾਂਡੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ, ਫੋਰਮੈਨ ਨੂੰ।"

"ਤੁਹਾਨੂੰ ਐਨਾ ਖਰਚ ਨਈਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ", ਮੈਂ ਭੋਲੇ ਭਾਅ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

"ਓਦਾਂ ਇਹ ਧਰੀ ਬੈਠੇ, ਤੇਰੇ ਅਰਗਿਆਂ ਲਈ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਪਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਅਰਗੇ ਨੌਘੇ ਕਿਤੇ ਲੱਭਦੇ ਨੇ ? ਲੋਕੀਂ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਪਾਂ ਲਈ ਸੌ ਸੌ ਪੌਂਡ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਭਾਈਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਐਨੇ ਨਾਲ ਮੰਨ ਗਿਆ ਤੇ ਤੂੰ ਢਿੱਲਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, 'ਮੈਥੋਂ ਨ੍ਹੀਂ ਹੋਣੀ ਇਹ ਜਾਪ'। ਤੈਨੂੰ ਬੱਢ ਪੈਂਦੀ ਆ। ਗੋਲੀ ਅਰਗਾ ਗਭਰੂ ਏਂ। ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪੈਸੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ।"

"ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਠੀਕ ਆ, ਪਰ ਮੈਥੋਂ ..." ਤੇ ਉਹਦੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਪੈਰ ਵਰਗੇ ਹੱਥ-ਲੱਫੜ ਨੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਵਾਕ ਦੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਹੀ ਮੈਦਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਡਰਦਿਆਂ ਤਰਲੇ ਜਿਹੇ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਤ੍ਰਕਾਲਾਂ ਪਾ ਹੀ ਲਈਆਂ। ਘਰ ਆਏ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਥੱਕਿਆ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਸੌਣ-ਕਮਰੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਨਵਾਂ ਸੂਟ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਅੱਖ ਬਚਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਮੇਰਾ ਅਜੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵਾਕਫ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਹਿਮਦ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁੰਡਾ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਸੋ ਉਹਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਅਰਧ-ਗਲਵਕੜੀ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਜਣਿਆ। ਕੰਮ ਬਹੁਤ। ਐਮੀਂ ਦਿਲ ਨਾ ਥੋੜਾ ਕਰ। ਆ ਚਾਹ ਪੀ ਰਾਜੂ।"

ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੱਬ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾਈ ਕਰ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੀਅਰ ਨਿਰਾ ਰੀਠਿਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਲੱਗੀ। ਮੇਰਾ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਅਹਿਮਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਪਹਿਲੀ ਦਫਾ ਪੀਤੀ ਲੱਗਦੀ ਸੂ ?"

"ਆਹੋ।"

"ਤਾਂਹੀਓਂ ਮੂੰਹ ਪਿਆ ਬਣੌਂਦੈ। ਪੀ ਖਾਂ ਦੋ ਚਾਰ ਗਲਾਸ। ਜੇ ਦਿਨੇ ਤਾਰੇ ਨਾ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪਏ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਮਦ ਨਾ ਕਹੀਂ।"

ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਔਖਿਆਂ ਸੌਖਿਆਂ ਉਹ ਬੀਅਰ ਦਾ ਗਲਾਸ ਅੰਦਰ ਸੁਟ ਲਿਆ। ਮੁਕਦਿਆਂ ਹੀ ਅਹਿਮਦ ਹੋਰ ਭਰਵਾ ਲਿਆਇਆ। ਉਹਨੇ ਗਲਾਸ 'ਚ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਵਿਸਕੀ ਪੁਆ ਲਿਆਂਦੀ ਸੀ। ਪੀਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਦੇ ਦੋ ਦੋ ਦਿਸਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ। ਪਰ ਉਹਦੇ ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਪੱਬ 'ਚ ਨਵੀਂ ਆਈ ਗੋਰੀ ਕੁੜੀ ਲਈ ਬੀਅਰ ਭਰਵਾਉਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਬੀਅਰ ਭਰਵਾ ਕੇ ਅਹਿਮਦ ਉਦੇ ਨਾਲ ਚੁਹਲ ਮੁਹਲ ਜਿਹੇ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਵੇਂਹਦਿਆਂ ਵੇਂਹਦਿਆਂ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਉਹਦੀ ਕਿੱਸ ਲੈ ਲਈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ 'ਚੋਂ ਅੱਗ ਦੀ ਲਾਟ ਜਿਹੀ ਨਿਕਲੀ। ਦਿਲ ਦੀ ਆਹ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਲੱਗੀ, 'ਕਾਸ਼! ਕਦੀ ਮੈਂ ਵੀ ਇੰਨੀ ਸੁਹਣੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਏਦਾਂ ਚੁੰਮਣ ਲੈ ਸਕਦਾ।' ਪਰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਜਾਣ ਸੀ, ਨਾ

→

ਦੌਲਤ

ਮੈਂ ਰਾਤ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੁਸੀਨ ਮੁਟਿਆਰ ਦਾ ਇੰਟਰਵਿਊ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ: "ਮੈਡਮ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਹਸਤੀ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੀਕ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ। ਲਗਦੇ ਰੱਬ ਨੇ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬਣਾਇਐ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਸੁਣਾਓ।"

ਮਟਿਆਰ ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ ਸੁਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ: "ਲਿਖ ਲਉ। ਮੇਰੀ ਉਮਰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਵੇ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਹੁਸਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਮੁਟਿਆਰ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਮੈਂ ਜਿਸ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਸ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ, ਲੋਕ ਉਸ ਉਤੇ ਆਸ਼ਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ, ਉਹ ਜ਼ਲੀਲ ਤੇ ਖੁਆਰ ਹੁੰਦੇ।"

ਮੈਂ ਹੁਣ ਬੁਤ ਬਣ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਹੈਰਾਨੀ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰ ਕੱਢ ਕਿਹਾ:

"ਮੈਡਮ ਤੁਹਡੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀ ਏ?"

ਉਸ ਬੜੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨਾਲ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਿਹਾ: "ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਬੁੱਧੂ ਹੋ ਜੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਮੈਨੂੰ ਦੌਲਤ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਨੂਰ ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਤਾ।"

ਕਲਮਕਾਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੱਛਮੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਪੁਛਣ ਲੱਗਾ: "ਕਾਮਰੇਡ! ਤੁਹਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਕਲਮਕਾਰ ਦਾ ਕੀ ਏ?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ: "ਹਾਲ ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਇਥੇ ਕਲਮਕਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖਦੇ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਿਉ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਫੇਰੀ ਲਗਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਦੇ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਪੱਛਮੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ, "ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਕਰਦੇ?"

"ਓਹ ਦਰ ਦਰ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰਦੇ।" ਮੇਰਾ ਉਤਰ ਸੀ।

ਸੱਪ ਤੇ ਕੋਹੜ-ਕਿਰਲੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ। ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ। ਇਕ ਕਿਰਲਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਵੋਗੇ। ਉਹ ਝਾੜੀ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਸੱਤ ਰੰਗ ਬਦਲ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕੀਟ ਉਸ ਦੀ ਲੀਲ੍ਹਾ ਵੇਖਣ ਉਸ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਖਲੋਂਦੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਝੱਟ ਉਸ ਦਾ ਖਾਦ-ਪਦਾਰਥ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਪਛਾਣ। ਅਹਿਮਦ ਨਾਲ ਉਹ ਕੁੜੀ ਕੁਝ ਚਿਰ ਹੋਰ ਪਿਆਰ-ਰਾਸ ਰਚਾ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਅਹਿਮਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਂ ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਹਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਭਾਂਪ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲਗਾ, "ਲੱਗਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਅਜੇ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਛੜੀ ਨਈਂ ਟੱਕਰੀ?"

"ਤੈਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਐ?" ਹੈਰਾਨ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਵਾਹ! ਜੇ ਐਨੀ ਖਬਰ ਵੀ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅਸਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਪੂਰੀਆਂ। ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰ, ਜੇ ਕੋਈ ਚਾਹੀਦੀ ਏ, ਤਾਂ?" ਉਸ ਇਜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਗੋਰੀਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕਨ੍ਹੱਈਆ ਹੋਵੇ।

"ਫੇਰ ਤਾਂ ਯਾਰ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ।"

"ਇਹਦੇ 'ਚ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਆਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਖਰਾਬ ਕਰਨੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦੈ। ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਮਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਐ।"

"ਪੱਕੀ ਰਹੀ, ਫੇਰ?"

"ਹਾਂ, ਪੱਕੀ, ਭੈੜਿਆ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ। ਕੁੜੀਆਂ ਤੇਰੇ ਹੇਠ ਉਤੇ ਨਾ ਚਾੜ੍ਹ ਛੱਡੀਆਂ ਤਾਂ ਮੂਤਰ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਮੁੰਨ ਛੱਡੀਂ", ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਛਾਤੀ ਫੈਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਕਦ?"

"ਡਾਢਾ ਕਾਹਲਾ ਪਿਆ ਲੱਗਦੈਂ। ਜ਼ਰਾ ਧੀਰਾ ਹੋ। ਤੈਨੂੰ ਏਦਾਂ ਦੀ ਛੋਕਰੀ ਟਕਰਾਸਾਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਯਾਦ ਕਰਸੇਂ ਕਿ ਕੋਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਭਰਾ ਟਕਰਿਆ ਸੀ।"

ਅਹਿਮਦ ਵਰਗੇ ਹੀ ਚਾਰ ਹੋਰ ਜਣੇ ਉਹਦੇ ਘਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਚਿਰ 'ਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਹੁਲੀਆ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜਿਹਨੂੰ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵਾਲ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਮੋਢਿਆਂ ਤੱਕ ਪਏ ਪਲਮਦੇ। ਗਲ ਕੋਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਚਮੜੀ ਦੀ ਕੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਤੇੜ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਗਰਾਰਿਆਂ ਵਰਗਾ ਬੈਲ ਬਾਟਮ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਘੁੰਮਦੇ, ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੀਟੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੇ। ਇੰਜ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪੱਬਾਂ-ਕਲੱਬਾਂ 'ਚ ਝੱਖ ਮਾਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ, ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬਿਸਕੁਟਾਂ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ 'ਚ ਲੁਆ ਲਿਆ। ਕੰਮ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਸੀ। ਪਰ ਪੈਸੇ ਥੋੜੇ ਸਨ, ਪਰ ਸੁਖਾਲੇ ਕੰਮ ਤੇ ਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਸੰਗ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਛੁੱਟੀ 'ਚ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਲਿੰਡਾ ਨਾਂ ਦੀ ਗੋਰੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ। ਗੱਲਾਂ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਉਹ ਮੇਰੀ ਜਮਾਤਣ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਹਮ ਉਮਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਵਾਕਫੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਿੱਤਰਤਾ 'ਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਗੋਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਗੋਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ ਗੋਰਾ ਮੁੰਡਾ ਸਾਧਾਰਨ ਗੋਰੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਪਰ ਆਪਾਂ ਤੇ ਜਮੀਕਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕਾਫ ਦੀਆਂ ਪਰੀਆਂ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਫ਼ਿਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ

ਸੋ ਮੈਂ ਵੀ ਅਹਿਮਦ ਵਲੋਂ ਕੰਨੀਂ ਕਤਰਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਡਰ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਿ ਮੈਥੋਂ ਮਾਹਿਰ ਅਹਿਮਦ ਮੇਰੀ ਇਸ ਪਰੀ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਖਿਸਕਾ ਹੀ ਨਾ ਲੈ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਅਹਿਮਦ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਲਈ। ਉਹਤੋਂ ਦੂਰ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਹੱਲੇ 'ਚ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਕਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਕਦੀ ਕਦੀ ਲਿੰਡਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਆ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ। ਲਿੰਡਾ ਦੀ ਮਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਨੱਕ ਬੁੱਲ੍ਹ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀ। ਮੇਰੀ ਥਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਗੋਰਾ ਮੁੰਡਾ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਇੰਜ ਔਖੀ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲਿੰਡਾ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਤੇ ਰਸ਼ਕ ਕਰਦੀ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਮੁਸ਼ਕੀ ਰੰਗ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਪਈ ਰੇਤ ਵਾਂਗ ਰੜਕਦਾ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ, ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀਣਾ ਪਿਆ। ਹੋਰ ਕਰ ਵੀ ਕੀ ਸਕਦੀ ਸੀ?

ਸਾਡੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਇਕ ਹਫਤਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਸ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਦਸ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਕੰਮੋਂ ਆਇਆ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਚਾਰ ਪੰਜ ਭਾਈਬੰਦ ਲੈ ਕੇ ਆ ਧਮਕਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਿਆ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੰਜ ਦਾਲ ਨਾ ਗਲੀ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਨੇ ਜਟਕੇ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ। ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਪੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਗਰਜਿਆ, "ਸਾਲਿਆ, ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਥੋਡੇ ਲਈ ਗਾਲ 'ਤੀ ਤੇ ਤੂੰ ਹੁਣੇ ਦੰਦੀਆਂ ਦਖੌਣ ਲੱਗ ਪਿਐਂ। ਸਿਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਰਦੈਂ ਕਿ ਬਨਾਮਾਂ ਬੰਦੇ ਦਾ ਪੁੱਤ?" ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਆਪਣਾ ਕਿੰਗ ਕਾਂਗੀ ਸਰੀਰ ਲੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਇੰਜ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਵੇਖ ਕੇ, ਮੈਂ ਗੁੱਸੇ-ਰਲੇ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਲਛਮਣ ਨਈਂ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪੂਜਦਾ ਰਹੂ। ਖਬਰਦਾਰ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ। ਜਾਓ। ਮੇਰਾ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਈਂ।"

ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰਾ ਇਹ ਬਾਪੂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਥਾਏਂ ਹੀ ਜੰਮ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕਤਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਕੌਣ ਮੋਇਐ ?

ਨਰਿੰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੂਰ

(ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਨ ਦੇ ਨਾਂ)

ਅਮਰ ਸਿੰਘਾ !
ਏਸ ਨਗਰੀ ਕੌਣ ਮੋਇਐ ?
ਰਾਮ ਮੋਇਐ ?
ਸਿੰਘ ਮੋਇਐ ?
ਨਈਂ ਭਰਾਵਾ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਟੁਰ ਗਿਆ ਹੈ !
ਮੋਹ ਅਸਾਡਾ ਲੂਣ ਵਾਂਗੂੰ ਖੁਰ ਗਿਆ ਹੈ !
ਜਾਣਦਾ ਹੈ ? ਪੱਗ-ਦਾਹੜੀ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਰਾਮ,
ਚਾਰ ਮੋਨੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ,
ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਉਂਦਾ ਹੀ ਲਟ ਲਟ ਬਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ !
ਸਿਵਾ ਸਾਂਝਾਂ ਦਾ ਕੁਵੇਲੇ ਬਲ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ ।

ਰਾਮ ਰੱਖਿਆ !
ਏਸ ਨਗਰੀ ਕੌਣ ਮੋਇਐ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਪਰਲੋ ਆ ਗਈ ਹੈ :
ਅੱਜ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ
ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਕਤਲਾਇਆ ਗਿਆ !
ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਗਿਆ !

ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘਾ !
ਏਸ ਨਗਰੀ ਕੌਣ ਮੋਇਐ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ਕੌਣ ਬਚਿਐ !
ਸੌ ਕੁ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ,
ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸੌ ਕਾਂਗਰਸੀਏ,
ਛੇ ਸੌ ਪੂਰੇ ਅਕਾਲੀ,
ਸੱਤ ਸੌ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ,
ਅੱਠ ਸੌ ਮਾਵਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਅੰਦਰ
ਰਾਮ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਬੁੱਧ, ਨਾਨਕ, ਰਵੀਦਾਸ, ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਮਾਰਕਸ, ਲੈਨਿਨ, ਹੋ ਚੀ ਮਿਨ੍ਹ
ਰਾਜਗੁਰੂ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਜਨੂਨੀ ਕੁਫਰ ਵੱਲੋਂ
ਇਕ ਪਲ ਅੰਦਰ ਫ਼ਨਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ ।
ਕਿਵੇਂ ਬਖਸ਼ੇ ਜਾਣਗੇ
ਜੋ ਪੁੰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤੇ ਗਏ !

ਰਾਮ ਸਿੰਘਾ !
ਏਸ ਨਗਰੀ ਕੌਣ ਮੋਇਐ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ਮੌਤ ਚੰਦਰੀ ਨੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ।
ਅੱਜ ਏਡਾ ਕਹਿਰ ਹੋਇਆ :
ਸਾਡੀ ਸਾਂਝੀ ਗਊ ਮੋਈ,
ਰੋਟੀ-ਬੇਟੀ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਸਾਂਝ ਮੋਈ ।
ਅੱਜ ਸਾਂਝੀ ਵੇਦਨਾ ਦੇ ਵੇਦ ਮੋਏ,
ਗਿਆਨ, ਗੀਤਾ, ਗ੍ਰੰਥ ਮੋਏ,
ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਹੱਥੋਂ
ਅਸਾਡੀ ਹੋਸ਼ ਮੋਈ ।
ਧਰਮ ਮੋਇਆ, ਕਰਮ ਮੋਇਆ,
ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਇਸ਼ਟ ਮੋਇਆ,
ਤੇ ਅਜ਼ਲ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਭਗਵਾਨ ਮੋਇਆ ।
ਮੌਤ ਖੂਨਣ-ਤੰਗ-ਨਜ਼ਰੀ
ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੇ ਛਾ ਗਈ ਹੈ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮੌਤ ਜੀਕਣ ਆ ਗਈ ਹੈ !

ਰਾਮ-ਮੁਹੰਮਦ-ਸਿੰਘ, ਬੋਲ !
ਏਸ ਨਗਰੀ ਕੋਈ ਬਚਿਐ ?
ਏਸ ਨਗਰੀ ?
ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਲਾਸ਼ ਮੋਈ ਸਹਿਕਦੀ ਹੈ ।
ਮੁੜ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਮੋਈ ਸਹਿਕਦੀ ਹੈ ।
ਆਸ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਕਿਆਮਤ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ,
ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲਾ ਜੀ ਬਚੇਗਾ ।
ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਮੁੜ-ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਜੇ
ਸਾਂਝ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਕੀ ਬਚੇਗਾ ?

ਮੌਤ ਤੋਂ ਡਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਆਦਮੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਕਲਮੰਦ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਅਕਲਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਜਾਨਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ। ਆਦਮੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਮੌਤ ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਰਦਾਨ ਵੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਇੰਜ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਚੀਜ਼ ਹੋਵੇ।

-ਸੁਕਰਾਤ

ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝਰੋਖਾ

ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼

ਸ. ਸ. ਛੀਨਾ

ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ 1972 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਗਾਤਾਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਥੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ, ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ, ਫੌਜ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੀਲਾ ਲੜਾਈਆਂ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖਬਰਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਇਹ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੱਖਣੀ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਹੈ । ਇਹ 7100 ਛੋਟੇ ਵਡੇ ਟਾਪੂਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਿਆ ਦੇਸ਼ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2000 ਟਾਪੂਆਂ ’ਤੇ ਤਾਂ ਵਸੋਂ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ’ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪੱਕੀ ਵਸੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਸੋਂ 4 ਕਰੋੜ 50 ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਥੇ ਮੁਖ ਤੌਰ ’ਤੇ ਦੋ ਹੀ ਧਰਮ ਈਸਾਈ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਹਨ ਪਰ ਬੋਧੀ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਯਹੂਦੀ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮਨੀਲਾ ਹੈ ਜੋ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਵਾਂਗ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਇਮਾਰਤਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨਵਰਸਿਟੀ, ਕਲੱਬਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ, ਪਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ । ਇਥੇ ਮੁਖ ਤੌਰ ’ਤੇ ਤਿੰਨ ਬੋਲੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਸਪੇਨੀ ਅਤੇ ਮਲਾਈ ਬੋਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ਦੀ ਖੋਜ 1521 ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਖੋਜੀ ਮੈਗਲਿਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 1565 ਵਿਚ ਸਪੇਨ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟਾਪੂਆਂ ’ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਧੀਨ ਲੈ ਆਂਦਾ । 1898 ਤਕ ਇਥੇ ਸਪੇਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਰਿਹਾ । ਫਿਰ 1898 ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਪੇਨ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ । ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ’ਤੇ ਜਾਪਾਨ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ । ਪਰ ਜਾਪਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਹਾਰ ਕਾਰਨ 4 ਜੁਲਾਈ 1946 ਨੂੰ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਥੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ । 1965 ਤਕ ਇਥੇ ਲਿਬਰਲ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਰਹੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸ੍ਰੀ ਨੇਲ ਡਿਸੋਡਾਡੋ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ । ਪਰ ਨਵੰਬਰ 1965 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਥੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੋਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੋਸ 1969 ਵਿਚ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ ਅਤੇ 1972 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਇਥੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ । ਉਹ 1985 ਤੱਕ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਰੋਧਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ । ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸ੍ਰੀ ਅਕੀਨੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ 1983 ਵਿਚ ਜਦ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਆਏ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਵਾਸਤੇ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ’ਤੇ ਤਿਆਰ ਸਨ। ਉਥੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਕੀਨੋਂ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਠੀਕ ਉਤਨੀ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ । ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਅਕੀਨੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਰਕੋਸ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਫੀ ਧਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ ਹਨ ।

1946 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1986 ਤੱਕ ਦੇ 41 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ ਨੇ ਕਾਫੀ ਉਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ 60 ਫੀਸਦੀ ਭੂਮੀ ’ਤੇ ਜੰਗਲ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ’ਤੇ ਵੀ ਖੇਤੀ ਕਰਨੀ ਕਠਿਨ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਚੌਲ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਜੋ ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਮੁਖ ਫਸਲਾਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਉਤਪਾਦਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਧ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਸਭ ਆਧੁਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਚੌਲ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਥੇ ਅਨਾਨਾਸ ਅਤੇ ਗੰਨਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਅਨਾਨਾਸ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਿਉਪਾਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਸਤਾਂ ਹਨ । ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਲਈ ਕਾਰਾਂ ਬੱਸਾਂ ਹਨ ਜੋ ਟਾਪੂਆਂ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਤੇ ਉਨਤ ਸੜਕਾਂ ਕਰ ਕੇ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਿਨ ਬਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟਾਪੂਆਂ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਟਾਪੂਆਂ ’ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਮੋਟਰ ਬੋਟਾਂ ਹਨ

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੱਪੜਾ, ਦਵਾਈਆਂ, ਲੱਕੜੀ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨੇ 1950 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਲਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮੱਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ । ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਪਾਰ ਏਸ਼ੀਆ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ 1946 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ 20 ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਕਲਾ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਉਨਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜਗ੍ਹਾ ਜਗ੍ਹਾ ’ਤੇ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਹਨ । ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਪਾਈਨਜ਼ ਦਾ ਹਿਸਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੀ ਕਾਫੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ

ਇਹ ਮੌਸਮ ਚੰਗੇ ਮੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।
ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਫੰਦੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਖਾਤਰ ਯੁੱਧ ਕਰੋ ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਰਨਾ ਪੈ ਜੇ,
ਸ਼ਮ੍ਹਾਂ ’ਤੇ ਖਾਕ ਪਤੰਗੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਲਗੀ ਅੱਗ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਭੇੜ ਲਵੋ,
ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ’ਤੇ ਦੰਗੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇਕਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ ਹੈ ਪੋਲ ਸ਼ਰਾਫਤ ਦੀ,
ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕੀਂ ਨੰਗੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਚੀਕੀ ਜਾਣ ਦਿਓ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਰੂੰ ਦੇ ਲਓ,
ਇਹ ਲੋਕੀਂ ਤੱਤੇ ਠੰਢੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਪਰ੍ਹਾਂ ਛੱਡ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਵੇਖ,
ਗੱਜਿਆਂ ਵਿਚ ਭੁੱਖੇ ਨੰਗੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਊਲ-ਜਲੂਲ ਅਗਰ ਤਾਂ ਲਿਖਦੇ ਜਾਣ ਦਿਓ,
ਇਹ ਲੇਖਕ ਲੋਕ ਬੇਢੰਗੇ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਆਏ ਨੇ ।

ਧਰਮ ਤੇ ਫ਼ਲਸਫ਼ਾ

ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ

ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ, ਸ਼ਰਾ ਆਦਿਕ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਰਬ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਲੋਕੀ ਮੋਏ ਹੋਏ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਤੀਵੀਆਂ (ਔਰਤਾਂ) ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ ਮਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਕੇ ਖਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਵੀਆਂ (ਔਰਤਾਂ) ਦੀ ਚਾਰ ਦੀ ਹੱਦ ਬਣਾਈ।

ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਹੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸੀ। ਪਰ ਜੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਅਜ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਮਾਸ ਅਤੇ ਤੀਵੀਆਂ (ਔਰਤਾਂ) ਸੰਬੰਧੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸ਼ਰਾ ਨੀਯਤ ਕਰਦੇ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਮਲਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲ-ਅੰਕਣ ਉਹਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਗਊ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਗਊ ਦਾ ਮਾਸ ਭੀ ਹਿੰਦੂ ਖਾਂਦੇ ਸਨ। ਪਿਛੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਤਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਰਜਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦੀ ਧੀ ਸੁਭਦਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ? ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਦੇ ਧੀਆਂ ਮਿਤ੍ਰਾ ਵਿੰਦ ਤੇ ਭਦਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ? ਸਿਧਾਰਥ (ਮਹਾਤਮਾ ਬੁਧ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਦੀ ਧੀ ਯਸ਼ੋਧਰਾ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ?

ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਹੀ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ ਜੇਕਰ ਪੁਰਾਤਨ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਅਟਲ ਮੰਨੀਏ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰੇ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਨਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਮਾਰੋ ਮਾਰ ਕਰਦੀ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਵਧਦੀ।

ਜਿਥੇ ਆਤਮਕ ਸਚਾਈਆਂ ਅਮਰ ਤੇ ਅਟਲ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਮਾਜਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਹੀ ਹਨ। ਸਮਾਜਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੀ ਚੀਜ਼ ਪਾਕ ਅਤੇ ਅਜ਼ਲੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਪਰਾਸ਼ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ ਚਾਰ ਯੁਗਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰ ਹੋਏ —

(1) ਸਤਜੁਗ ਵਿਚ ਮਨੂ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ (2) ਤ੍ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਗੌਤਮ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ (3) ਦੁਆਪਰ ਵਿਚ ਸੰਖਲਿਖਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ
(4) ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਪਰਾਸ਼ਰ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ

ਅਸੀਂ ਇਕ ਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਜੁਗ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਮਾਜਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰਨ ਤੇ ਸਦੀਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਧਰਮ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਦੀਵੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਡਾ ਨਹੀਂ। ਆਚਰਨ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਕੋ ਗੱਲ ਸਦੀਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਮਨੁੱਖ, ਹਰ ਕਾਲ ਹਰ ਸਮੇਂ ਚੰਗੇਰਾ ਬਣਨਾ ਲੋੜਦਾ ਹੈ।

ਸਮੇਂ ਤੇ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਠੀਗ ਹੈ ਕੀ ਗਲਤ।

ਸਮਾਜਕ ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸਦੀਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ। ਕਿਸੇ ਭੀ ਮਾਨਵ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਕਾਲ ਲਈ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਕੋ ਹੀ ਆਚਰਨ ਰੀਤੀ ਇਕ ਸਮੇਂ ਚੰਗੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਦੂਸਰੇ ਸਮੇਂ ਹਾਨੀਕਾਰਕ। ਕਾਲੀਦਾਸ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਰਚਨਾਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਮੰਦੀ ਸਮਝੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਵੀਂ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ (ਮਾਸ) ਦੀ ਦੇਗ ਬਣਦੀ ਰਹੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਰੁਤ ਅਤੇ ਪੰਦਰਵੇਂ ਧਿਆ ਅੰਦਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ)।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ (1) ਦਮੋਦਰੀ ਜੀ (2) ਨਾਨਕੀ ਜੀ (3) ਹਰਵਾਹੀ ਜੀ। ਤਿੰਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸੰਤਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ। **ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਕੋਈ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।**

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਵਿਆਹ ਸਨ।
(1) ਮਾਤਾ ਜੀ — ਜੀਤੋ — ਲਾਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਹਰਿਜਸ ਸੁਭਿਖੀਏ ਖਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸਪੁਤਰੀ।
(2) ਮਾਤਾ ਜੀ — ਸੁੰਦਰੀ — ਲਾਹੌਰ ਨਿਵਾਸੀ ਰਾਮ ਸਰਨ ਕੁਮਰਾਵ ਦਾ ਸਪੁਤਰੀ।
(3) ਮਾਤਾ ਜੀ — ਸਾਹਿਬ ਦੇਵਾਂ — ਰੋਹਤਾਸ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਰਾਮੂ ਬਸੀ ਖ੍ਰਤੀ ਦੀ ਸਪੁਤਰੀ।

ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਮੁਜਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ।

ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾ ਮਰਯਾਦਾ ਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਵਕਤ ਨਾਲ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਨ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਲਾਭ ਦੀ ਥਾਂ ਹਾਨੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਬੇਮਤਲਬ ਰਸਮਾਂ ਰੀਤਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਲਗੇ ਰਹਿਣਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਇਆ ਦੀ ਯੋਗ ਜੁਗਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਣ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਖਚਿਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਗੁਨਾਹ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਸ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਤੋਂ ਉਚੀ ਥਾਂ ਦੇਣੀ ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਰਾ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿਤਿਆਂ ਉਹ ਅਮਰ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਵਧਦੀ ਫੈਲਦੀ ਬੂਟੇ ਦਾ ਰਸ ਚੂਸ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਨੋਕ-ਝੋਕ

ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ

ਉਤਰੀ ਜ਼ੋਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਸੰਗਰੂਰ ਵਿਖੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ੇਅਰ ਛੋਹਿਆ:
"ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ, ਸਿੱਖ, ਇਸਾਈਓ, ਕੋਈ ਰਲ ਕੇ ਮਤਾ ਪਕਾਵੋ ..."

ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਚਰਨਜੀਤ ਚੰਨੀ ਨੇ ਅਗਲੀ ਲਾਈਨ ਜੋੜਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਿਹਾ:

"ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਹੁਣ ਸੇਵਾ ਫਲ ਵਧਾਵੋ"

****

ਪ੍ਰਸਿਧ ਕਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਵਾਰ ਜਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ। ਰਾਮਪੁਰੀ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਾਂਗ ਘੁੱਟ ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰੇ। ਪਰ ਘਰ ਦੀ ਬੰਦਸ਼। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਇਸੇ ਡਰ' ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦੀ ਹੈ। ਆਖਰ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਚੱਲਿਆਂ ਆਪਣੇ ਦੰਦ ਵਿਖਾਉਣ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਤਕ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ।" ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਹੁਣ ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ। ਸਵੇਰੇ ਦਿਖਾ ਦਿਓ। ਹੁਣ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਘਰ ਬੈਠੋ।" ਪਰ ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪਰੀ ਦੇ ਤਾਂ ਲੂਹਰੀਆਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ, "ਚੱਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਉਂਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ ਵੀ ਐਡੀ ਦੂਰੋਂ ਓਸੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੰਦ ਵਿਖਾਉਣ ਆਇਐ" ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਿਆ।

****

ਸ਼ਾਇਰ ਪੈਦਲ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਦੋ ਉਭਰਦੇ ਲੇਖਕ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਦਲ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਥੋਡੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤਾਂ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆਂ। ਬੜਾ ਵਧੀਆ ਲਿਖਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ।"

"ਬੱਸ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲਿਖਦਾਂ ਡੁੱਬ ਕੇ ਲਿਖਦਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ ਮੇਰੀ ਰਚਨਾ ਗੁਲਚਮਨ, ਮਹਿਰਮ ਜਾਂ ....।" ਉਹਨੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਛਾਤੀ ਫੁਲਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਹੱਦ ਕਰਤੀ ਤੁਸੀਂ ਵੀ। ਰੋਜ਼ ਤਾਂ ਥੋਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਦੈ।"

"ਅੱ...ਛਾ! ... ਅੱ.... ਛਾ ....! ਉਹ ਭੂਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਐ। ਉਂਜ ਭੂਸ਼ਨ ਮੇਰਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਈ ਐ।" ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਪੈਦਲ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਇੰਜ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਚਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਕੁਨੀਨ ਦੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈਆਂ ਹੋਣ।

****

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ, ਜੋ ਪੇਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁਕ ਲੈਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਡੀ. ਈ. ਓ. ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਬੰਧਤ ਕਲਰਕ ਨੇ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵੱਡੇ ਢੇਰਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਦੇਖ ਲਓ ਆਪਣੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁੱਕ।" ਅਣਖੀ ਨੇ ਮੋਢੇ 'ਚੋਂ ਆਪਣਾ ਬੈਗ ਲਾਹ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪੈਰ ਭਾਰ ਬਹਿ ਕੇ ਲਗ ਗਿਆ ਢੇਰ ਫਰੋਲਣ। ਘੰਟੇ ਕੁ ਦੀ 'ਜਦੋਜਹਿਦ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁਕ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਝਾੜਦਿਆਂ ਕਲਰਕ ਵੱਲ ਤਕ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਪਤੰਦਰੋ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਮੈਸ ਸੁਆ ਲਈ, ਓਹੋ ਜਿਹੀ ਸਰਵਿਸ ਬੁੱਕ ਲੱਭ ਲਈ।

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਜੀਵਨ ਲਹੂ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜੋ ਇਨਸਾਨੀ ਜਿਸਮਾਂ 'ਚ ਦੌੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅੱਗੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਉਮੰਗਾਂ, ਤਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਲਹੂ ਹੀ ਜਦ ਪਾਣੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਦੀਵਾ ਗੁੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ!

ਭਾਰਤ-ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚਾਲੇ ਖੇਡੀ ਗਈ ਖੇਡ ਦੀ ਰੌਚਕ ਘਟਨਾ ਹੈ। ਲਾਈਸ ਟੈਸਟ ਦਾ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਿਆ ਹਾਲ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਮੁਟਿਆਰ ਵੀ ਸੁਣ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਰਨ ਬਹੁਤ ਹੌਲੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਬਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੇਡੀਓ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਫਿਰ ਚਲਾਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹੋ ਹਾਲ ਸੀ। ਇਸ ਤੇ ਉਹ ਝੁੰਝਲਾ ਕੇ ਬੁੜਬੁੜਾਈ, "ਕੀ ਖੇਡਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਰਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਸ ਬੈਠੇ ਇਕ ਸੱਤ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਰਨ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਰੇਡੀਓ ਜੋ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।"

ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਾਨਫਰੰਸ

ਸੌਦੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਾਵ ਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤੱਕਣੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ।

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਅਹਿਸਾਨ ਮਲਿਕ

ਕਲਾਮ:

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਪਰੌਂਠੇ, ਕਬਾਬ ਤੇ ਤਲੇ ਹੋਏ ਆਂਡੇ ਖੁਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਪੁੱਛਿਆ: "ਯਾਰ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸੁਆਦਲੇ ਖਾਣੇ ਨਹੀਂ ਖੁਆਏ! ਆਖਰ ਇਸ ਆਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਐਡੀ ਸੇਵਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ?"

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ: "ਯਾਰਾ, ਇਕ ਸ਼ਾਇਰ ਰੋਜ਼ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਕੁੱਤੇ ਨੇ ਅੱਜ ਉਸ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਚੱਕ ਮਾਰੇ ਨੇ।"

ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ:

ਇਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ: ਆਦਾਬ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ: "ਤਸਲੀਮਾਤ ਅਰਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

ਉਸ ਕਿਹਾ: "ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਤੱਕਿਆ ਏ?"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ: "ਜ਼ਰੂਰ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਕਿਆਜ਼ ਕੱਢੀ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ: "ਰਤਾ ਮੇਰੀ ਤਾਜ਼ਾ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸੁਣੋ। ਕਮਾਲ ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਹੁਣ ਤੀਕ ਇਸ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਸੌ ਅਠਾਰਾਂ ਸ਼ਿਅਰ ਲਿਖ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਣਾਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਤ ਦਾ ਖਾਣਾ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਵਾਂਗਾ।"

ਮੈਂ ਕਿਹਾ: "ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਗ਼ਜ਼ਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉ।"

ਜੀਵਨੀ

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ਬਾਸ਼ ਤੇ ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੱਥ ਵਿਚ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਜ਼ਾਰੋ ਜ਼ਾਰ ਰੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਵੇਖ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ: "ਯਾਰ, ਅੱਜ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਐ?"

ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਹਿਚਕੀਆਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ: "ਦੋਸਤ! ਅੱਜ ਇਕ ਵਿਅੰਗਕਾਰ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦਿਲ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।"

ਅਨੁ: ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ

ਪਤਨੀ ਬੋਲੀ, "ਡਿਲਿਵਰੀ ਸਮੇਂ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ।"

"...ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਭਟਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ...ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਏ?"

"ਸ਼ਾਇਦ ਠੀਕ ਹੋਵੇ। ਆਤਮਾ ਦੇ ਇਸ ਚੱਕਰ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ...ਸੁਣ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਰੇ ਨੇ?"

"ਸ਼ਾਇਦ ਸੱਤ ਨੇ। ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਨੇ। ਇਕ ਹੁਣ ਇਹ ਹੋਇਆ ਏ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਵਲਾਇਤ ਰਹਿੰਦਾ ਏ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਧਰੇ ਮਨੀਲਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ...।"

"ਇੰਨੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਤਾਂ ਜੰਜਾਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।"

"ਹਾਂ...ਕਹਿ ਤਾਂ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਏ...ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਖੁਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।"

"ਵੇਖ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਫਿਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਆਂ।

ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ...ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਬਹੁਤ ਨੇ। ਅੱਗੇ ਚੱਲ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸੋਚਣਾ ਏ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸੂਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੰਦਗੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਆਂ।"

"ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਕੀ ਏ? ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।"

"ਦੂਜੇ ਤਰੀਕੇ...ਹਾਂ...ਪਰ ਸੱਚ ਦੱਸਾਂ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ।"

"ਕਿਉਂ?"

"ਐਵੇਂ ਹੀ। ਅੱਗ ਸੁਲਗ ਕੇ, ਜਲ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਚੰਗਿਆਰੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਚੰਗਿਆਰੀਆਂ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਆਂ ਕਿ ਅੱਗ ਤੋਂ ਵੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ।"

ਪਤਨੀ ਨੇ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਤਨੀ ਦੇ ਲੱਕ 'ਚ ਬਾਂਹ ਵਲ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚ ਲਿਆ।

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਕਿੰਨੇ ਦੂਰ ਹੋ ਗਏ ਆਂ, ਕਿੰਨੇ ਉਲਟ। ਕੋਈ ਦਿਨ ਆਏਗਾ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਦਰਤ ਹੀ ਸਾਡੇ ਵਿਰੁਧ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਮੀਂਹ ਜਿਹੜਾ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਪੈ ਰਿਹਾ ਏ, ਫੇਰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਚੋਂ ਆਵੇ।"

"ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਦਿਨ ਪਰਲੋ ਦਾ ਹੋਵੇ।"

ਪਤਨੀ ਚੁੱਪ ਰਹੀ।

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

ਇਪਾਨਾ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ "ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ"

ਇਪਾਨਾ ਦੇ "ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ" ਪ੍ਰਤੀ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਹਾਬੁਓ-ਦੀਨ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜੂਠ-ਚੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਨੇ ਪਰੇਰਿਆ ਜੋ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦੀ ਉਭਾਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਪੁਆ, ਉਹ ਸ਼ਾਹਬਾਨੋ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਮਸਜਦ ਮਸਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਕੁੱਦਿਆ। ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਢੰਡੋਰਚੀ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਲਾਹ ਕੇ ਉਸਦਾ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਉ ਵੇਖੀਏ, ਉਸਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੇਜ ਕਿਵੇਂ ਜਾਗਿਆ।

ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਾ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ 1978 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਭਾਰਤ-ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ? ਇਕ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਜਮਹੂਰੀ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਮਖੌਟੇ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਜਕੇ ਵਰਗਲਾਇਆ। ਉਸੇ ਮਖੌਟੇ ਵਿਚ ਸੀ ਨਿਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਮੂਲਵਾਦੀ ਪਰਚਾਰ ਜਿਹੜਾ ਫਿਰ ਮਗਰੋਂ ਜਾਕੇ ਜਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅੱਗ ਦੇ ਭਬੂਕੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਹਰ ਆਇਆ। ਇਹ ਸੀ ਜਮਾਤੀ ਖਾਸਾ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ, ਜੋ ਮਗਰੋਂ ਜਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਬਣਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਇਆ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਦਮਖਾਣਿਆਂ ਨੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਸੱਥਰ ਲਾਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਕੋਹ ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਖੈਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਸਾਦ ਵੀ 1947 ਤੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਹਾਨਾ ਸ਼ਾਹਬਾਨੋ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਦ ਦਾ, ਘਾਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਤਰ ਤੋਂ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਪੱਛਮ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਤਦ ਮੂਲ ਜੜ੍ਹ ਉਸਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦ ਦੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇੰਦਰਾ ਦੀ ਮੌਤ ਮਗਰੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਦੇ ਮਾਰਿਆ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਪਤ ਕੀਤਾ, ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿਚ ਮਿਲਣੀ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ? ਕਿਥੇ ਸੀ/ਹੈ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਹੁਣ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ? ਓਹੋ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੇਜ ਵਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਇਕੱਲੀ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਉਹ ਕੁਝ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਕਦੇ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਸੁਫਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ — ਜਮਾਤੀ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਦ ਉਸਦੀ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਧੁਰੇ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਖੜਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜੋਕੇ ਜਲਾਦੀ ਔਰੰਗਿਆਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ, ਭੰਡਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ। ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜਲਾਦਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ, ਬੇਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਹੀ ਸਹੀ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਨਾਂ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲਾ ਤੇ ਉਸ ਉਚੇਚੇ ਆਦਮਖਾਣੇ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬੀ ਰੂਪ ਦੇ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਜਿਸਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾ, ਇਕ ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਸਬੂਤ ਜੋ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਖਤ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਉਦੋਂ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ?

ਕੀ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਹੀਂ ਜਿਹੜੀ ਕਦੇ ਅੱਖ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਆਈ ਸੀ। ਕੀ ਉਸ ਵੇਲੇ "ਸਟੇਟ ਤਾਕਤ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਿਹੜੀ ਕਰਵਟ ਲੈ ਰਹੀ ਸੀ?"

ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦਾ ਮਖੌਟਾ ਮਗਰੋਂ ਪਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖ-ਮੰਤਰੀ ਬਾਦਲ ਸੀ। ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਤਖਤ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਭਿਆਲੀ ਭੈਣ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਘਲਾੜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਰਸ ਕੱਢਕੇ ਬਾਦਲ ਪੀਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤਤਸਾਰ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਮਾਤੀ ਖਾਸੇ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਭਰ ਦਾ ਵੀ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮਾਤੀ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਡੀਕਣੇ ਸੀ, ਹੈ ਵੀ ਤੇ ਰਹਿਣਗੇ ਵੀ। ਇਹ ਕੌੜੇ ਅੱਕ ਵਰਗਾ ਸੱਚ ਹੈ।

ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਜੋ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਚੁਣੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਸੁਆਰੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਜੰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਹੱਡੀਂ ਹੰਢਾ ਚੁਕੇ ਹੋਣ। ਸੋ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੀ ਹਮਾਮੀ ਭੈਣ ਹੈ।

ਸ਼ਾਹਬਾਨੋ ਤੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਦ ਦੇ ਮਸਲੇ ਆਧਾਰਤ ਧਾਰਮਿਕ ਮੂਲਵਾਦ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਦੀ ਪੁਠ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਸਟੇਜ ਤੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ।

1985 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਭਲਾ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਦੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਰੜਕ ਨਹੀਂ ਪਈ? 1981 ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਜੂਠ ਚੱਟਣੀ ਛੱਡੀ ਹੈ ਕੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੁਖ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੀ? ਕੀ ਓਦੋਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਘੁੱਗ ਵਸਦੇ ਸਨ? ਉਦੋਂ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਜੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਿਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਆਹ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਮਾਰਿਆ?

ਸੋ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਬਾਨੋ ਤੇ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਦ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਪਾਨਾ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਆਉ ਅਸੀਂ ਉਸ ਗੈਰ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰ ਅਨਸਰ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਈਏ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕੌਮ ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਉਪਰਲੀ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਰੁਚੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਮਾਤੀ ਪੈਂਤੜੇ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਚੀਰ ਫਾੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਹੋ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਗਲਤ ਅਨਸਰ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਲਉ। ਸੋ ਇਹ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਖਾਸਾ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗ਼ ਕੇ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਸੁਹਿਰਦ ਲੇਖਕ/ਪਾਠਕ ਜੋ ਬਦੇਸ਼ੀਂ ਬੈਠੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦਲਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਪਾਨਾ ਵਲੋਂ ਸੱਦੇ "ਮੁਖ ਬੁਲਾਰੇ" ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਬਣਾਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਬ-ਓ-ਦੀਨ ਦੀ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਦਾ ਮੁਲਅੰਕਣ ਕਰ ਸਕੀਏ!

ਯੁਵਰਾਜ ਰਤਨ

-●-

ਸਵਰਗੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਇਕ ਦਿਨ ਖੁਸ਼ ਮੂਡ ਵਿਚ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੌਜਵਾਨ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ "ਅੱਜ ਬੰਬਈ ਦੀ ਉਹ ਚੀਜ਼ ਵਿਖਾ ਜੋ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਵੇਖੀ ਹੋਵੇ।"

ਨੌਜਵਾਨ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਕਪੂਰ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹੋਰ ਮਤਲਬ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਮੁਸਕੜੀਏਂ ਹਸਦਾ ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰ ਕੇ ਉਥੇ ਜਾ ਰੁਕਿਆ ਜਿਥੇ ਚੌਦਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਤੀਹ-ਪੈਂਤੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੁਹੱਲਾ ਸੀ। ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਅਜੀਬ-ਅਜੀਬ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।

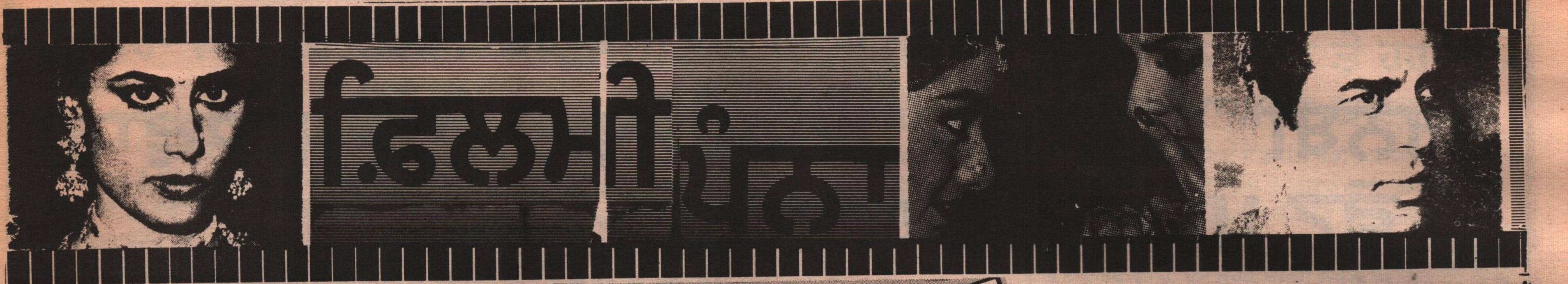
ਡਰਾਈਵਰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਬੋਲਿਆ "ਚਲੋਗੇ ਸਾਹਿਬ।"

"ਹਾਂ... ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਕੋਲ ਜਾਣ ਵਿਚ ਭਲਾ ਸ਼ਰਮ ਕਾਹਦੀ...।" ਕਪੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਸੁਣਦਿਆਂ ਡਰਾਈਵਰ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਘਰ ਵੱਲ ਕਾਰ ਮੋੜ ਲਈ।

The Manitoba Mirror

ਮੈਨੀਟੋਬਾ ਦਰਪਣ

ਫਿਲਮ ਰੀਵੀਊ

'ਯੇ ਵੁਹ ਮੰਜਿਲ ਤੋ ਨਹੀਂ'

(ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ, ਸਾਧੂ)

'ਯੇ ਵੁਹ ਮੰਜਿਲ ਤੋ ਨਹੀਂ' ਫਿਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ 50-60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਤਿੰਨ 'ਬਜ਼ੁਰਗ' ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਬਹਿਸ ਤੋਂ। ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੌੜੀ ਅਤੇ ਤਲਖ ਬਹਿਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਪਰ ਉਹ ਮੁੜ ਘੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਆ ਹਾਜਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਦੋਸਤ ਹਨ। 1942 ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੀ ਲੜਾਈ ਆਪਣੇ ਜ਼ੋਰਾਂ ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਿਸਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਚੌਥੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਉਤੇ ਬੰਬ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਪਲੈਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਐਨ ਮੌਕੇ ਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ, ਐਕਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੌੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਥੀ ਫੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਨਾਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਸਾਥੀ ਜੇਲ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲੀਸ ਵਾਲੇ (ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਐਕਸ਼ਨ ਵੇਲੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਸਨ) ਇਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੇ ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਇਕ ਉਜਾੜ ਥਾਂ ਤੇ ਸੱਦ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਚਾਲੀ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੀ ਉਨਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਿੰਨੇ ਦੋਸਤ ਆਪਣੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਚਾਲੀਵੀਂ ਵਰੇ ਗੰਢ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਜਾਣ ਲਈ ਬੰਬਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੇ ਘਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਰੇਲ ਦੇ ਸਫਰ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਥੋਂ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨਾਰਮਲ ਨਹੀਂ। (ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 'ਨਾਰਮਲ' ਹੀ ਹੋਵੇ)। ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 'ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਐਂਡ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ' ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਦੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੜਤਾਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕਾਂ ਪੰਜ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ 'ਬੁਆਲਿਰ' ਵਿਚ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਹਰ ਖਬਰ ਇਹ ਫੈਲਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਨਾਲ ਮਰੇ ਹਨ। ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਖਬਰ ਤੇ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਤ੍ਰਿਦੇਵੀ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਸ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ।

ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਖਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ (ਜੋ ਉਸ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਅਸਲੀਅਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸਦੀ ਗੱਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਤੇ ਫੈਕਟਰੀ ਮਾਲਕ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ (ਜਿਹੜਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ) ਆਪਣੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲਾਖਣ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਲਾਖਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੁੰਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 'ਰੋਹਿਤ' ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਰੋਹਿਤ ਕਾਤਲ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਦੇਵੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਜੀਪ ਵਿਚ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫਰਾਰ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਭ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੇ ਤ੍ਰਿਦੇਵੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵਲੋਂ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰੋਹਿਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ

ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਤੋਂ ਇਸ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਵੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਰਬੜ ਸਟੈਂਪ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਨੇ ਭੜਕਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟੇ। ਪੁਲੀਸ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਹੇਠ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਾਤਰ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਦਰਸ਼ਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਵੀ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੇ ਉਸਾਰੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਕਈ ਪੱਖ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਉਭਾਰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ:

1. ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਪਲ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਭੱਜਿਆ ਆਦਮੀ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਭੱਜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਸ 'ਚੋਰ ਦੌੜ' ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਰਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਲ ਦੇ ਸਾਹਵੇਂ ਖੜ ਉਸ ਨਾਲ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਇਆ ਜਾਵੇ।
2. ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਸਰਦਾਰੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੀ ਜਬਰਦਸਤੀ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ।
3. ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਅਸਲੀ ਚਿਹਰਾ। ਬੇਸ਼ਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਕਹੀ ਜਾਣ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਮੰਦਰਾਂ ਸਮਾਨ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਹੈ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸੜੇ ਗਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹਿਸਾ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੜਾਂਦ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਜਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਫ ਸੁਥਰੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਕਿਤੇ ਝਲਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।
4. ਭਾਰਤੀ ਪੁਲੀਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਚੋਰਾਂ ਅਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਦਬਾਉਣ ਵਿਚ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਸੋਹਜਮਈ ਅਤੇ ਕਲਾਤਮਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਖੂਬਸੂਰਤ ਨਾਵਲ ਪੜ੍ਹਕੇ ਹਟੇ ਹੋਈਏ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਮਨ ਵਿਚ ਕਈ ਸੁਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੁਆਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਬਾਗ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦਾ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀ ਇਕ ਬੂਟੇ ਉਹਲਿਓ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਉਹ ਦੂਸਰਾ ਸੂਟ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ? ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਹੀਰੋ ਦੀ ਮਾਂ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਭੀਖ ਮੰਗਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਫੁਲ ਕਿਥੋਂ ਆ ਡਿਗਦਾ ਹੈ? ਨਹੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਉਠਦੇ। ਜੋ ਸੁਆਲ ਉਠਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ: (1) ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉਪਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਕਿਉਂ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? (2) ਕਿਉਂ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲੀਸ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਅਦਾਲਤ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਜਰਿਮਾਂ ਨੂੰ ਸਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਿੰਮੇ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ? (3) ਹੜਤਾਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮਾਲਕ ਸਜਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ? ਕਿਉਂ? ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦੂਰ ਦੀ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਸੁਆਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ 500-600 ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਬਣਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਕੱਲੇ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਇਕ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਰੋਹਿਤ ਨੂੰ ਵਾਇਸ ਚਾਂਸਲਰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਰੋਹਿਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਸੁਆਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਕਰੇ? ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਕ ਪਾਤਰ ਉਸਨੂੰ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, "ਏਕ ਬਾਤ ਕਹੂੰ ਬੇਟਾ, ਵੁਹ ਹੀ ਕਰਨਾ ਜੋ ਤੁਮ੍ਹਾਰਾ ਦਿਲ ਕਰੇ। ਵਰਨਾ ਕਿਆ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਾਥ ਸੇ ਨਿਕਲ ਜਾਤੀ ਹੈ, ਤਬ ਖਿਆਲ ਆਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮ ਤੋਂ ਕੁਛ ਔਰ ਹੀ ਕਰਨੇ ਚਲੇ ਥੇ ਜਾਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਰੋਹਿਤ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਤਿੰਨ ਜਣੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਸੁਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਕਿ ਕਿਆ ਫਰਕ ਹੈ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਔਰ ਅਬ ਮੇਂ। ਹਮਾਰੀ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਰੋਹਿਤ ਮਾਰਾ ਗਿਆ" ਤਾਂ ਉਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ "ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਹਮਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੋ ਕੀ"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਆਮ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਜੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸਤੋ ਇਕ ਮਿਨਟ ਰੁਕੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ: ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਕਰਫਿਊ ਦਾ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੱਢੇ ਜਲੂਸ ਦਾ, ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਦਾ, ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਕਿਆਂ ਦੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ। ਦੋਸਤੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ। ਰੋਜ਼ ਹੀ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜਦੇ ਅਤੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਤੁਹਾਡੀ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਹੈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪਾਤਰਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟ ਸੁਧੀਰ ਮਿਸ਼ਰਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਭ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਏ ਗਏ ਹਨ ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਿਰਜਾ ਗ਼ਾਲਿਬ ਦਾ ਇਕ ਗ਼ਜ਼ਲ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਿਅਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਵਧੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵ ਛੱਡਦੇ :—

ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਖਾਹਿਸ਼ੇ ਐਸੀ ਕਿ ਹਰ ਖਾਹਿਸ਼ ਪੇ ਦਮ ਨਿਕਲੇ
ਬਹੁਤ ਨਿਕਲੇ ਮੇਰੇ ਅਰਮਾਨ, ਲੇਕਿਨ ਫਿਰ ਵੀ ਕੰਮ ਨਿਕਲੇ।

21 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਰਨਬੀ ਮਿਊਂਸਪਲ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ

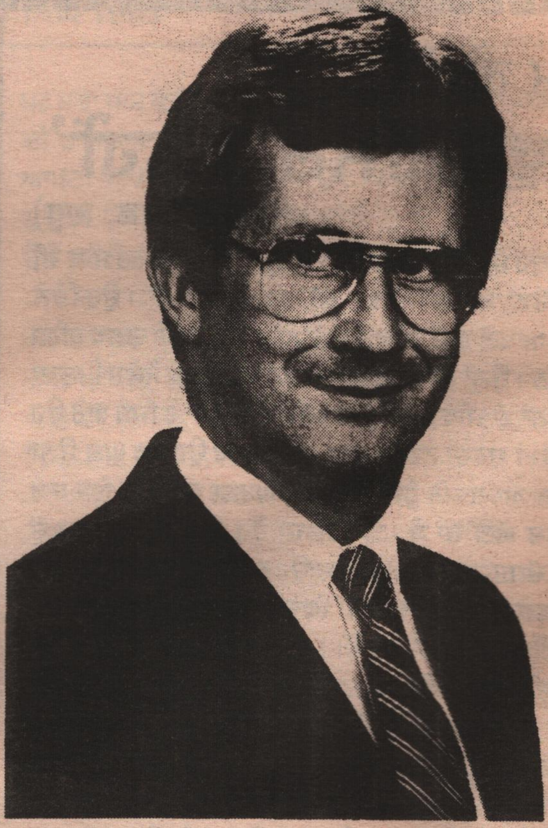
ਬਰਨਬੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾ ਕੇ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ

CELESTE REDMAN Ald. X

BILL COPELAND Mayor X

LEE RANKIN Ald. X

FRED RANDALL Ald. X

FRANCA ZUMPANO Ald. X

DEREK CORRIGAN Ald. X

JIM YOUNG Ald. X

DOUG DRUMMOND Ald. X

JOAN SAWICKI Ald. X

ਬਰਨਬੀ ਸਿਟੀਜਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਲੇਟ

SARAH CARROLL ☒

B.C.A. Introduces their 1987 School Board SLATE

On NOV. 21

VOTE

STEWART McLEAN ☒

RON BURTON ☒

DOROTHY CADDELL ☒

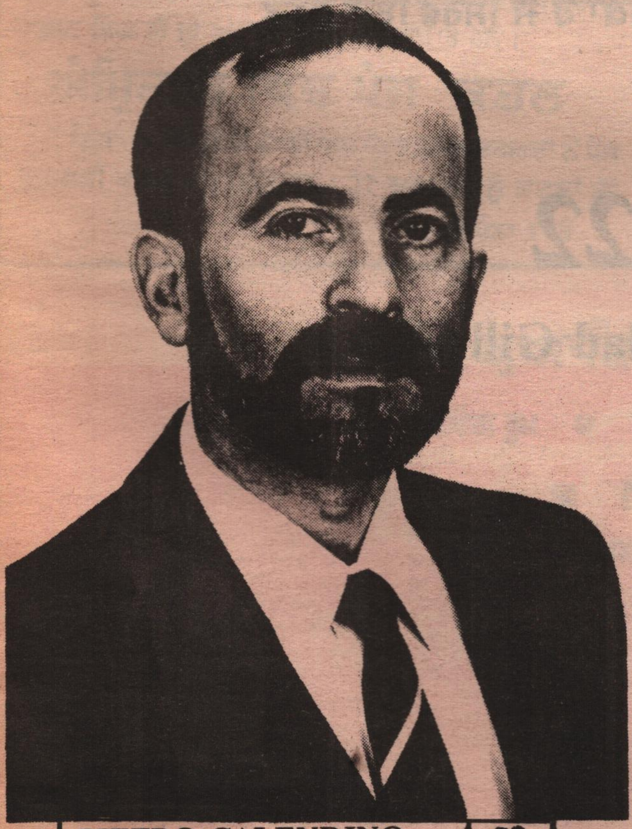
NICK VOLKOW ☒

On Saturday Nov. 21 VOTE

MAYOR
Bill Copeland X

Council		School Board	
Derek Corrigan	X	Ron Burton	X
Doug Drummond	X	Dorothy Caddell	X
Fred Randall	X	Pietro Calendino	X
Lee Rankin	X	Sarah Carroll	X
Celeste Redman	X	Carol Jones	X
Joan Sawicki	X	Stewart McLean	X
Jim Young	X	Nick Volkow	X
Franca Zumpano	X		

4347 Hastings Street, Bby
294-3883

PIETRO CALENDINO ☒

CAROL JONES ☒